

Concept de dezvoltare

a destinației ecoturistice

Țara Dornelor

Documentul de față a fost elaborat în cadrul proiectului „Ecoturism în Țara Dornelor – un instrument pentru dezvoltare durabilă”, implementat de către Fundația de Speologie „Club Speo Bucovina” în parteneriat cu Community Based Natural Resource Management Network , Norvegia și Asociația de Ecoturism din România.

Partenerii AER în implementarea acest proiect în Țara Dornelor au fost: Administrația Parcului Național Călimani, Primăriile comunelor: Poiana Stampei, Dorna Candrenilor, Vatra Dornei, Dorna Arini, Șaru Dornei și Panaci, precum și Asociația de Ecoturism Țara Dornelor.

Acest document este realizat de către **Alina Ioniță**, parte din echipa **Asociației de Ecoturism din Romania**, alături de **Andrei Blumer**, **Bogdan Papuc**, în cooperare cu echipa **Parcului Național Călimani** și cu contribuția **membrilor AETD**.

Echipa de proiect mulțumește finanțatorilor, partenerilor și tuturor celor care au contribuit la implementarea cu succes a acestui proiect.

Layout și design: Alina Ioniță

Hărți: Alina Ioniță, APNC, Bogdan Florescu

Foto: Victor Mușat, Andrei Blumer, Alina Ioniță, APNC, Ovidiu Ionescu, Bărbăscu Adrian, Primăria Ciocănești, Ionuț Vasiliniuc, Emil Palamaru

Lista figurilor și tabelelor

Figura 1 – Schița accesibilității în Depresiunea Dornelor

Figura 2 – Aree naturale protejate și situri Natura 2000 în Țara Dornelor

Figura 3 – Situația populației active și inactive

Figura 4 – Ponderea suprafeței agricole din suprafața totală a comunelor din zona Dornelor

Figura 5 – Ponderea populației ocupate în agricultură din totalul activilor în zona Dornelor

Figura 6 – Zonarea internă a destinației ecoturistice Țara Dornelor

Figura 7 – Numărul de unități de cazare în comunele din Țara Dornelor

Figura 8 – Categoriile de confort ale unităților de cazare din Țara Dornelor

Tabelul 1 - UPS pentru Țara Dornelor

Tabelul 2 – Analiza SWOT pentru dezvoltarea ecoturismului în Țara Dornelor

Fișe de prezentare a localităților

Fișa 1: Poiana Stampei.....	33
Fișa 2: Dorna Candrenilor.....	34
Fișa 3: Coșna.....	35
Fișa 4: Șaru Dornei.....	37
Fișa 5: Panaci.....	38
Fișa 6: Dorna Arini.....	40
Fișa 7: Ciocănești.....	42
Fișa 8: Munții Suhard.....	44
Fișa 9: Iacobeni-Cîrlibaba.....	45
Fișa 10: Munții Giumalău.....	47
Fișa 11: Munții Bistriței.....	49
Fișa 12: Parcul Național Călimani.....	52

Abrevieri și acronime

AER – Asociația de Ecoturism din România

AETD – Asociația de Ecoturism Țara Dornelor

APNC – Administrația Parcului Național Călimani

GAL – Grupul de Acțiune Locală

PNDR - Planul Național pentru Dezvoltare Rurală

PNC – Parcul Național Călimani

ECOTURISM ÎN ȚARA DORNELOR – UN INSTRUMENT PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ

Proiectul "Ecoturism în Țara Dornelor: un instrument pentru dezvoltare durabilă" s-a derulat în perioada august 2009 – aprilie 2011, fiind finanțat din fonduri acordate de către Guvernul Norvegiei prin intermediul Programului Norvegian de Cooperare pentru Creștere Economică și Dezvoltare Sustenabilă în România. Responsabilitatea implementării acestuia a aparținut Fundației Speologice „Club Speo Bucovina” în parteneriat cu Asociația de Ecoturism din România (AER) și CBNRM Net, Norvegia. Partenerii locali ai proiectului au fost: Administrația Parcului Național Călimani, Primăriile comunităților din zona de proiect împreună cu Asociația de Ecoturism Țara Dornelor, care a luat ființă în iunie 2010, în cadrul proiectului.

Acest proiect s-a derulat în 6 comunități din Țara Dornelor: Vatra Dornei, Poiana Stampei, Dorna Candrenilor, Dorna Arini, Panaci și Șaru Dornei, având două componente majore: *ecoturismul și energia regenerabilă*.

Obiectivele acestui proiect legate de dezvoltarea ecoturismului în zonă au fost:

- Dezvoltarea unui concept de dezvoltare durabilă prin turismul responsabil în zonă
- Instruirea actorilor locali implicați în turism în:
 - * Strategii de dezvoltare a parteneriatelor locale
 - * Ecoturism și evaluarea serviciilor ecoturistice cu marca "Eco-România"
 - * Dezvoltarea afacerilor ecoturistice – oportunități de finanțare
 - * Tehnici de interpretare
- Crearea rețelei de servicii ecoturistice "Țara Dornelor"
- Crearea unor pachete ecoturistice ce vor fi oferite în cadrul rețelei
- Elaborarea de materiale informative și promovarea rețelei la nivel național și internațional
- Creșterea capacității de management al conservării și vizitatorilor pentru Administrația Parcului Național Călimani

Dezvoltarea conceptului Ecoturism în Țara Dornelor – un proces participativ

Orice proces de dezvoltare presupune acțiunea comună a unor categorii diferite de așa-zisi *actori locali* care, deși conviețuiesc și acționează în cadrul aceluiași teritoriu, au viziuni, interese, obiective, resurse și capacități diferite.

Turismul reprezintă o activitate economică deosebit de complexă, ce angrenează în dezvoltarea sa în mod direct sau indirect alte sectoare ale economiei locale, diverse categorii de populație și o mare varietate a componentelor naturale și culturale locale. Astfel, în dezvoltarea turistică a unei zone sunt implicate diverse categorii de actori locali: administrații publice locale, operatori de turism, agenții de turism, servicii turistice, servicii de SALVAMONT, administrații de arii protejate, meșteri populari, muzee, producători de produse alimentare specifice zonei, persoane fizice, etc. Fiecare dintre aceștia are un anumit rol și are o anumită capacitate de a influența dezvoltarea turismului. De aceea, un proces de dezvoltare a turismului, în mod special într-o viitoare destinație ecoturistă nu poate fi decât un proces deschis, participativ, care să angreneze toate aceste resurse locale într-un efort comun, coerent.

Pentru o dezvoltare unitară a ecoturismului în Țara Dornelor acest proiect și-a propus, așa cum este firesc, implicarea tuturor acestor *actori locali*, oferindu-le posibilitatea de a-și exprima viziunile, punctele de vedere, de a contribui cu informații, de a dezbate în mod deschis punctele de vedere diferite. În acest fel s-a construit de fapt conceptul de ecoturism pentru această zonă, s-au stabilit obiectivele și acțiunile necesare pentru dezvoltarea Țării Dornelor ca destinație ecoturistă și s-au pus bazele unei asociații de ecoturism, care reunește principalii actori locali implicați în dezvoltarea acestui tip de turism.

Acest document are la bază atât rezultatele unor interviuri realizate în primă fază cu principalii actori locali cât și rezultatele mai multor întâlniri de lucru cu Administrația Parcului Național Călimani precum și cu principalii actori locali (pensiuni, operatori de turism, Primării, SALVAMONT), în care au fost analizate și inventariate principalele oportunități și amenințări pentru dezvoltarea ecoturismului. Au fost dezbătute și supuse consultării atât zonarea Țării Dornelor cât și conceptul de ecoturism, obiectivele de dezvoltare ale acestuia, obiectivele și direcțiile de acțiune ale Asociației de Ecoturism Țara Dornelor, au fost realizate grupuri de lucru menite să contribuie la implementarea obiectivelor stabilite.

Transparența, dialogul deschis și parteneriatul sunt principii pe a căror bază Asociația de Ecoturism Țara Dornelor își propune să-și desfășoare în continuare activitatea. De aceea, toți actorii locali implicați direct sau indirect în dezvoltarea turismului, indiferent de nivelul decizional la care acționează, sunt invitați la dialog și parteneriat pentru ca dezvoltarea turistică a Țării Dornelor să fie în primul rând una coerentă.

CUPRINS

INTRODUCERE

Conceptul de ecoturism.....	1
Conceptul de destinație turistică.....	1
Principii de bază ale ecoturismului.....	2
De ce ECOTURISM în Țara Dornelor?.....	4

CAPITOLUL I

Evaluare pentru fundamentarea conceptului de destinație ecoturistică a Țării Dornelor 6

1. Localizarea și accesibilitatea zonei.....	6
1.1. Accesibilitatea în interiorul zonei.....	7
1.2. Accesibilitatea la nivelul Parcului Național Călimani.....	8
2. Specificul natural. Elemente de patrimoniu natural local.....	9
2.1. Categoriile de arii protejate în Țara Dornelor și regimul acestora.....	10
2.2. Caracteristici naturale ale ariilor protejate și potențialul lor turistic.....	13
3. Specificul social-economic.....	20
4. Specificul și patrimoniul cultural.....	22
5. Facilități și servicii turistice.....	23
6. Oferta actuală de activități ecoturistice.....	24
7. Identificarea elementelor de unicitate pentru Țara Dornelor.....	25
8. Puncte tari și puncte slabe pentru dezvoltarea ecoturismului.....	26

CAPITOLUL II

Definirea conceptului de dezvoltare a destinației ecoturistice Țara Dornelor..... 27

1. Delimitarea destinației și zonarea internă a acesteia.....	27
2. Specificitatea zonelor.....	29
Zona 1 – Zona stațiunii balneo-climaterice Vatra Dornei.....	29
Zona 2 – Zona rurală Țara Dornelor.....	30
Subzona Dorna Candrenilor-Poiana Stampei.....	32
Subzona Șaru Dornei-Panaci.....	36
Subzona Dorna Arini.....	39
Subzona Iacobeni-Ciocănești-Cîrlibaba.....	41
Subzona Munții Suhard.....	43
Subzona Munții Rarău-Giumalău.....	46
Subzona Munții Bistriței.....	48
Subzona Parcul Național Călimani.....	50

CAPITOLUL III

Direcții și măsuri pentru dezvoltare destinații ecoturistice Țara Dornelor..... 53

1. Viziune.....	53
2. Obiective generale pentru dezvoltarea destinației.....	53
3. Direcții de acțiune și măsuri vizând întreaga zonă.....	54
4. Măsuri specifice adresate subzonelor.....	57

CAPITOLUL IV

Rolul și obiectivele Asociației de Ecoturism Țara Dornelor 60

ANEXE.....	62
------------	----

Conceptul de ecoturism

Ecoturismul este forma de turism în cadrul căreia turistul experimentează natura și cultura locală, urmărind:

- producerea unui **impact negativ minim asupra naturii și culturii locale**;
- **conservarea activă a naturii** și moștenirii culturale a zonei vizitate;
- **utilizarea serviciilor locale**;
- **înțelegerea** elementelor naturii și culturii locale;
- **contactul direct**, nemijlocit cu localnici și agentul de turism local, facilitat de **dimensiunile reduse ale grupurilor** de vizitatori;

Un aspect la fel de important este determinarea unor așteptări realiste ale clientului, prin realizarea unui **marketing corect**. (Text adaptat după publicația “Ecoturism în România – De ce și pentru cine? ”, 2007 editată de WWF Programul Dunăre Carpați România)

Ecoturismul înseamnă o atitudine responsabilă față de valorile naturale și culturale ale unei zone, atât din partea vizitatorilor cât și din partea celor care organizează și desfășoară această activitate economică. Dincolo de atitudine, ecoturismul reprezintă o modalitate efectivă de a conserva natura în general, peisajul și în special acele areale fragile sau cu o valoare deosebită, ce reprezintă de fapt resursa de bază pentru această activitate economică. Protecția și conservarea acestei resurse reprezintă nu doar o necesitate pentru dezvoltarea prezentă și viitoare a zonei ci și o activitate ce necesită resurse financiare și umane, înțelegere și suport public. Prin ecoturism se dorește ca o parte din beneficiile ce rezultă din turism ca activitate economică să fie direcționate către protecția acestor elemente ce constituie potențialul turistic al zonei și sunt promovate ca atare.

Ecoturismul își propune să se constituie într-o oportunitate de învățare, de cunoaștere. Astfel, vizitatorii trebuie să beneficieze de acces la informații despre zona vizitată, să aibă oportunitatea de a afla lucruri noi despre valorile naturale ale zonei, istoria sa, tradiții, obiceiuri, etc, atât prin mijloace non-personale cât și în mod direct, de la operatorii de turism cu care intră în contact și de la localnici.

Conceptul de destinație ecoturistică

Destinația turistică poate fi definită ca o arie geografică clar delimitată care oferă, promovează și coordonează o sumă de produse și servicii turistice și care face demersuri pentru dezvoltarea și promovarea unei imagini unitare a zonei. Destinația este administrată/coordonată din punct de vedere turistic de un organism sau de un reprezentant comun al autorităților administrative locale și/sau organizațiilor partenariale, cu atribuții clar definite în acest domeniu.

O **destinație ecoturistică** respectă în plus următoarele condiții:

- la nivelul destinației se face **conștientizarea și informarea turiștilor și a localnicilor cu privire la valorile naturale** ale zonei
- la nivelul destinației **se implementează măsuri concrete de conservare a naturii**
- proiectează o **imagine de marketing corectă și “verde”**
- la nivelul destinației există o **sustinere reală a afacerilor din turism pentru comunitățile locale**
- în destinație predomină afacerile cu un management durabil

Principii de bază ale ecoturismului

Formularea și atingerea unor obiective este în general facilitată de pre-stabilirea unor principii clare. Principiile ecoturismului sunt atât principii generale pentru dezvoltarea turistică, legate de calitatea serviciilor și sustenabilitatea afacerii cât și obiective specifice, legate de specificul ecoturismului ca formă de turism (reducerea impactului turismului asupra mediului, susținerea conservării naturii, etc).

Aceste principii se regăsesc atât în sistemul de certificare a produselor ecoturistice al AER, adoptat în Țara Dornelor de către membrii rețelei de produse ecoturistice cât și în statutul, obiectivele de acțiune și criteriile de selectare a membrilor ale Asociației de Ecoturism Țara Dornelor (AETD). Unul din obiectivele AETD este acela de a face aceste principii cunoscute și de a le integra în dezvoltarea turismului în Țara Dornelor, având credința că respectarea acestora în dezvoltarea și desfășurarea activităților turistice este calea către dezvoltare durabilă a zonei prin turism și către dezvoltarea unei destinații ecoturistice.

A. Principii de management durabil al companiei

Acest principiu urmărește respectarea legislației naționale de către tur-operatori, existența unui plan de management durabil al companiei și a unei politici de instruire a personalului.

B. Principii focalizate pe produs

1. Principiul focalizării pe zone naturale subliniază importanța situării pensiunilor ecoturistice într-un cadru natural și focalizarea activităților și produsului turistic oferit precum și a imaginii de marketing pe natură;

2. Principiul interpretării produsului ecoturistic

Turistului trebuie să i se ofere posibilitatea de acces la informații exacte despre zonă și despre produsul turistic atât în mod indirect (prin materiale de informare și promovare specifice) cât și direct, prin viu grai (*interpretare personală*). Tur-operatorul trebuie să fie capabil să ofere informații exacte asupra zonei pentru diferite grupuri țintă, cu interese diverse (natural, cultural, istoric) și să monitorizeze calitatea interpretării pe care o oferă.

3. Principiul durabilității din perspectiva protejării mediului natural

Ecoturismul se distinge deopotrivă prin grija față de impactul produs asupra resurselor locale și mediului atât pe parcursul dezvoltării produsului turistic de către tur-operator (ex. construcția pensiunii sau infrastructurii de agrement) cât și prin desfășurarea activității turistice de către turiști. Pentru respectarea acestui principiu turoperatorul trebuie să aibă în vedere atât măsuri de economisire a resurselor (ex. apă, energie electrică, materiale, combustibili) cât și un bun management al deșeurilor, reducerea poluării și a gradului de perturbare a naturii.

4. Principiul contribuției la conservarea naturii

Ecoturismul trebuie să aducă o contribuție efectivă la conservarea naturii, atât prin respectarea planurilor de management și a regulamentelor ariilor protejate în care turoperatorii își desfășoară activitatea cât și prin contribuții directe (donații, sponsorizări, susținerea efectivă a activităților practice de protecție și conservare a naturii).

Destinațiile ecoturistice se disting de alte destinații turistice tocmai prin atitudinea pro-activă a turoperatorilor și factorilor de decizie din respectiva zonă cu privire la protecția valorilor naturale locale, în mod special a celor pentru care au fost declarate arii protejate. Astfel, produsele turistice pe care le oferă:

- * nu produc un impact negativ asupra acestor zone,
- * oferă informații relevante care să permită turiștilor cunoșterea lor și creșterea gradului de conștientizare asupra importanței lor iar
- * turoperatorii ce valorifică prin produsul lor turistic aceste elemente naturale contribuie în schimb la susținerea unui management eficient al acestora.

5. Principiul contribuției constructive la dezvoltarea comunității locale vizează utilizarea în cadrul produselor turistice în mod prioritar a resurselor umane, serviciilor și produselor locale. Astfel, prin integrarea resurselor umane locale, a altor produse și servicii ce provin din cadrul destinației, dezvoltarea afacerilor turistice contribuie la dezvoltarea economică de ansamblu a zonei.

6. Principiul sensibilității față de cultura și tradițiile locale are în vedere promovarea în cadrul produsului turistic a tradițiilor și valorilor culturale locale, includerea de informații legate de acestea și stimularea păstrării lor. În același timp, produsele turistice produc o perturbare cât mai mică a acestora.

7. Principiul gradului de satisfacție a turiștilor vizează monitorizarea permanentă a satisfacției turiștilor prin existența (ex. la nivelul pensiunilor) unui sistem de evaluare a acestuia (ex. chestionare, caiet de observații și sugestii). Astfel de măsuri permit îmbunătățirea permanentă a produsului turistic astfel încât gradul de satisfacție al turiștilor să fie cât mai ridicat.

8. Principiul marketingului corect se referă la importanța esențială a transmiterii unei imagini de promovare corecte în raport cu oferta reală și respectarea drepturilor de autor (ex. asupra imaginilor, textelor pe care le utilizează pentru promovare, etc).

De ce ECOTURISM în Țara Dornelor ?

În special după anul 2000 în zonele cu tradiție turistică și potențial deosebit (ex. Maramureș, Bucovina, zona Bran, etc) turismul rural s-a dezvoltat într-un ritm destul de rapid dar nu neapărat într-un mod unitar și în direcția potrivită pentru a fi sustenabil. Zonele rurale, în special cele de munte, sunt caracterizate printr-un mediu natural, cultural și economic fragil. Pentru a putea reprezenta o activitate economică profitabilă și sustenabilă, dezvoltarea turismului în astfel de zone trebuie să utilizeze responsabil componentele cu valoare turistică și să conserve pe cele mai fragile și mai deosebite. În acest scop, dezvoltarea unei astfel de zone are nevoie de o viziune unitară și de o foarte bună planificare și organizare pe termen lung. De asemenea, dată fiind extinderea permanentă și dinamica foarte accentuată a pieței turistice, succesul dezvoltării unei zone turistice stă tot mai mult în modul și măsura în care se reușește identificarea și punerea în valoare a acelor elemente de unicitate și specificitate.

Necesitatea unei abordări diferite pentru dezvoltarea turismului în zonă

Țara Dornelor reprezintă o depresiune intramontană relativ restrânsă, ce beneficiază la modul general de **o natură și un mod de viață tradițional încă bine păstrate**, fapt ce o face să fie una din zonele din nordul țării preferate pentru turismul montan activ, pentru odihnă și relaxare, pentru sporturi de iarnă. Dezvoltarea turismului în această zonă reprezintă în primul rând o necesitate în vederea susținerii economiei locale bazate în acest moment pe valorificarea, în mare parte primară, a resurselor locale prin zootehnie, industria alimentară și industria de exploatare și prelucrare primară lemnului.

Unele elemente cu valoare turistică pentru zonă impun valorificarea printr-o abordare diferită, care să urmărească în egală măsură reducerea la minim a impactului negativ al turismului asupra acestora:

- **Existența unor arii protejate de interes național și situri Natura 2000** (pg 13 - 15). Unele dintre acestea reprezintă deja, altele pot reprezenta în viitor obiective de interes pentru turism însă integrarea lor în dezvoltarea locală trebuie să țină cont în primul rând de regimul de protecție al acestora. Astfel de abordări sunt promovate și susținute și de liniile actuale de finanțare.

Existența Parcului Național Călimani. Masivul Călimani reprezintă deja unul din reperele turistice ale zonei, însă noul statut de *parc național*, atribuit începând cu anul 2000 impune aceeași necesitate de a dezvolta forme de turism care să respecte acest statut și obiectivul acestuia de conservare a cadrului natural cu o valoare deosebită. În Țara Dornelor se află comunități umane a căror existență este legată încă de la începuturi de existența masivului Călimani prin valorificarea resurselor naturale. Aceste legături se mențin în continuare, Parcul, situat în partea superioară a masivului, neputând fi izolat, resimțind direct sau indirect efectele acțiunilor umane din afara limitelor sale. Astfel, o parte dintre obiectivele Parcului este de dorit și este firesc să se răsfrângă asupra comunităților învecinate. Dezvoltarea inadecvată a turismului, în special în comunitățile învecinate PNC, unde activitățile turiștilor sunt legate de Parc poate reprezenta o potențială amenințare pentru calitatea peisajului și menținerea echilibrului naturii.

- **De menținerea peisajului dornean**, ce reprezintă o resursă în sine pentru turismul rural depinde dezvoltarea turistică viitoare a zonei. Păstrarea activităților tradiționale ce dau nota generală a peisajului și contribuie la menținerea echilibrului natural, stilul arhitectural specific zonei, tradițiile, obiceiurile, costumele populare și de frumusețea naturii sunt toate elemente componente ale specificului zonei. Având în vedere aceste aspecte, dezvoltarea turismului în zonă va putea menține atuurile de care dispune pe termen lung și-și va putea asigura durabilitatea.

*În concluzie, date fiind premisele prezentate anterior, **ecoturismul** reprezintă una din cele mai adecvate abordări necesare pentru o dezvoltare durabilă a Țării Dornelor. Argoturismul, una din formele de turism cele mai promovate în zona rurală a Țării Dornelor reprezintă o formă complementară ecoturismului, pe care ecoturismul vine să o completeze prin principiile legate de impactul asupra mediului, protecția naturii, interpretare și marketing corect. Pentru dezvoltarea ecoturismului este necesară în egală măsură menținerea direcției specifice agroturismului, considerată până în acest moment drept cea mai adecvată pentru zona Dornelor și completarea acesteia pe baza principiilor ecoturismului.*

Capitolul I - EVALUARE PENTRU FUNDAMENTAREA CONCEPTULUI DE DESTINAȚIE ECOTURISTICĂ A ȚĂRII DORNELOR

1. Localizarea și accesibilitatea zonei

Accesibilitatea (zonei precum și accesibilitatea din interiorul zonei) reprezintă un factor esențial pentru dezvoltarea turismului. Fără existența unor căi de acces de o calitate bună și a mijloacelor de acces, valorificarea atuurilor zonei este mult mai dificilă sau imposibilă. Deși ecoturismul promovează activitățile turistice în natură și desfășurarea acestora cât mai aproape de un mediu natural, lipsa unei infrastructuri minime de acces reprezintă un factor limitator de bază. Planurile și obiectivele Administrațiilor Publice Locale de dezvoltare a turismului în Țara Dornelor trebuie să aibă în vedere disponibilul de infrastructură de transport, calitatea acesteia precum și situarea principalelor obiective și zone de atractivitate turistică în raport cu căile de acces. În acest sens, este necesar ca autoritățile locale ce își propun susținerea dezvoltării turismului să prioritizeze proiectele de dezvoltare a infrastructurii de acces din Planurile de Dezvoltare Locală și prin prisma acestui aspect.

Situată în nordul Carpaților Orientali, Depresiunea intramontană a Dornelor are o formă lobată, compartimentele mai joase ale acesteia, drenate de principalele râuri afluențe ale Bistriței (Dorna, Neagra și tributarii acestora), fiind separate de culmi mai înalte ce reprezintă în cea mai mare parte prelungiri ale creștelor principale ale Masivului Călimani, situat în partea sa sudică. Acest fapt determină separarea geografică a: *compartimentului Șarului* (aferent comunelor Șarul Dornei și Panaci), ușor mai izolat în raport cu municipiul Vatra Dornei (centrul urban ce polarizează întreaga zonă) de compartimentul aferent văii râului Dorna (ce corespunde din punct de vedere administrativ comunelor Dorna Candrenilor, Coșna și Poiana Stampei).

Având în vedere conectarea zonei pe ansamblu la principalele magistrale auto și feroviare din nordul Carpaților Orientali, gradul de accesibilitate al acesteia este relativ bun în raport cu partea de nord, nord-est și vest a României dar mai redus în raport cu celelalte zone ale țării, în principal din cauza distanței mari și a lipsei unei căi directe de acces din sudul depresiunii (Panaci-Pălținiș) spre sudul țării.

Luând în considerare localizarea așezărilor (în principal a satelor centre de comună, unde sunt concentrate principalele servicii de bază și turistice) în raport cu principalele căi de acces în zonă, tipul acestor căi de acces și calitatea covorului asfaltic (ca factor de care depinde viteza de deplasare), din punct de vedere al accesibilității, se diferențiază:

- a. **compartimentul Vatra Dornei – Poiana Stampei**, mai accesibil, traversat de drumul european modernizat E576 și conectat la rețeaua de cale ferată
- b. **zona Dorna Arini**, cu o accesibilitate medie, favorizată de situarea în apropierea municipiului Vatra Dornei și de existența drumului național (în mare parte nemodernizat), mai slab circulat și lipsit de acces feroviar și
- c. **compartimentul Șarului**, cu o accesibilitate medie - redusă (conectat indirect la un drum național, printr-o axă de transport județeană și lipsit de acces feroviar).

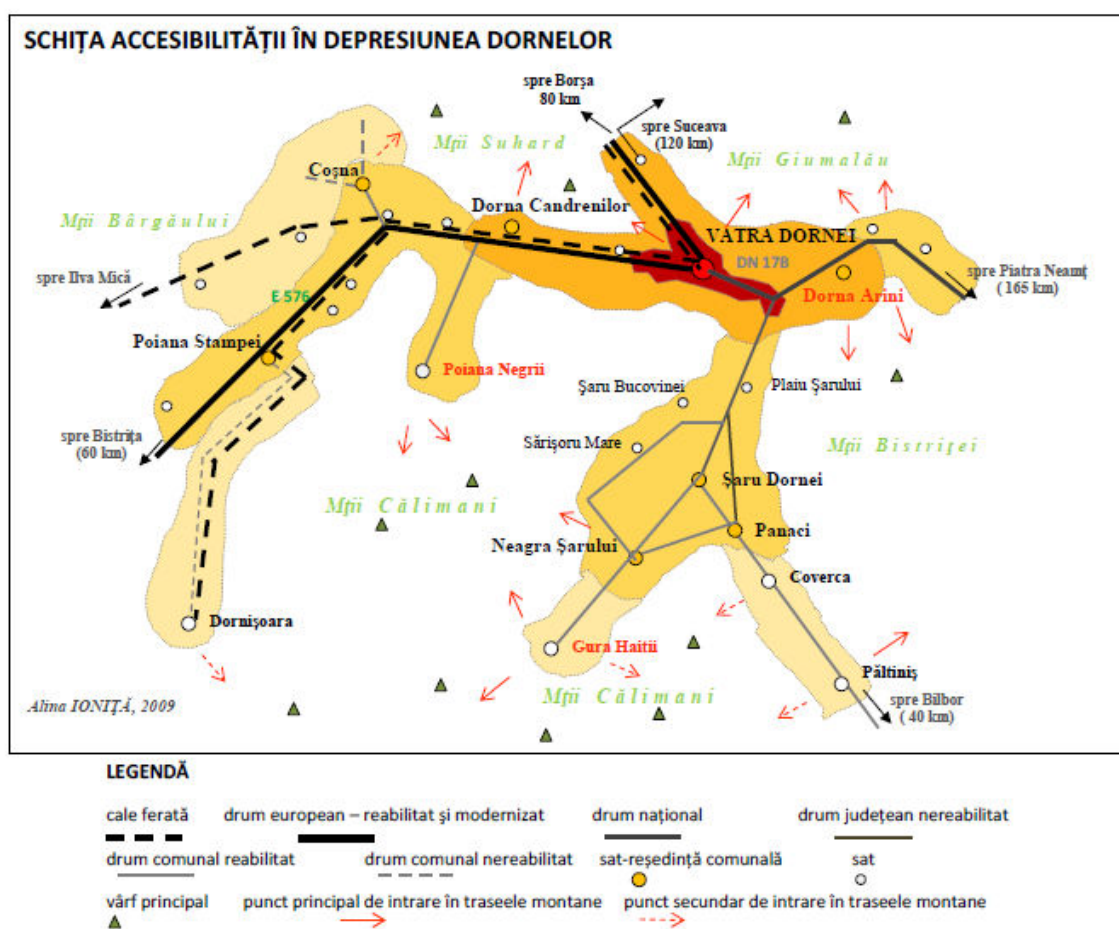

Fig. nr. 1 – Zonarea accesibilității în Țara Dornelor

1.1. Accesibilitatea în interiorul zonei

Accesul în cadrul zonei, către locațiile cu obiective și servicii turistice se face pe principalele axe de transport național și european și pe drumurile județene și comunale. În cea mai mare parte drumurile comunale sunt drumuri pietruite sau drumuri de pământ iar accesul către masivele montane este posibil pe drumurile forestiere.

Accesibilitatea în cadrul zonei este favorizată de existența mijloacelor de transport în comun ce asigură legătura dintre municipiul Vatra Dornei – punctul central al zonei și satele din zonă. Din punct de vedere turistic aceasta reprezintă o problemă mai puțin importantă, având în vedere faptul că majoritatea turiștilor sosesc în zonă cu mașina personală sau cu trenul. Există însă și o categorie de turiști (în special tineri, interesați de turismul activ, montan) care utilizează astfel de mijloace de transport din Vatra Dornei către zonele de destinație.

Transportul în zonă este asigurat în principal prin intermediul autobuzelor și microbuzelor locale. Activitatea unei firme locale de transport (Șincarom), alături de cursele efectuate de către Autogara Vatra Dornei, reprezintă un avantaj pentru buna funcționare a sistemului de transport local, aceasta asigurând transportul zilnic în zonele mai izolate, cum sunt: Pannaci-Coverca (Buciniș) și Poiana Negrii (Smizi) prin cele 4 curse pe zi.

Mai izolate din acest punct de vedere rămân zonele:

- **Dornișoara** (punct de acces în Călimani, spre vârfurile Struniorul, Bistriciorul și partea vestică a crestei principale a masivului), conectată de centrul comunei Poiana Stampei printr-un drum forestier și de Vatra Dornei printr-o cale ferată
- **satele din compartimentul Coșna**: Valea Bancului, Românești (puncte de acces către culmea Mților Suhard – Vf Fărăoane și Tinovul Românești) – deservite în special de trenurile personale și de drumuri de acces comunale nemodernizate respectiv forestiere, situate la distanțe de 33 respectiv 15 km de Vatra Dornei.
- De asemenea, mai greu accesibile rămân și **localitățile Păltiniș, Drăgoiasa** (puncte de acces în Călimani, spre Vf. Călimaniul Cerbului și Mții Bistriței), situate la circa 23 de km de Vatra Dornei, fără posibilitate de acces pe cale ferată (Fig. 1) dar conectate la un drum județean recent modernizat.

Toate aceste puncte prezintă în general un interes secundar în acest moment, în special din cauza lipsei infrastructurii de cazare. Îmbunătățirea calității drumurilor și/sau posibilităților de transport în comun către aceste zone ar putea deschide noi oportunități de valorificare a unor puncte de interes turistic mai puțin cunoscute.

1.2. Accesibilitatea la nivelul Parcului Național Călimani

Accesul în Parcul Național Călimani este destul de facil, putând fi realizat pe unul din drumurile (Fig.1):

- ⇒ drumul european E576 suprapus cu DN17 Suceava - Vatra Dornei – Bistrița Năsăud, până la Vatra Dornei apoi DN17B până la Gura Negrii, după care, urmând drumul județean spre Neagra Șarului se ajunge la una dintre porțile de intrare de la **Gura Haitii** (cu posibilități de abordare a mai multor puncte turistice: 12 Apostoli, pe Poteca tematică, Pietrele Roșii, Pietrosul Călimanilor, Rețitiș, Călimaniul Cerbului).
- ⇒ drumul european E576 suprapus cu DN17 Suceava - Vatra Dornei – Bistrița Năsăud, până la Vatra Dornei apoi DN17B până la Gura Negrii, după care, urmând drumul județean spre Panaci se ajunge la una dintre porțile de intrare de la **Drăgoiasa** sau **Păltiniș** (cu trese turistice către: Călimaniul Cerbului și rama sudică a calderiei vulcanice).
- ⇒ drumul european E576 suprapus cu DN17 Suceava - Vatra Dornei – Bistrița Năsăud, până la Dorna Candrenilor, după care, urmând drumul comunal și forestier spre Poiana Negrii se ajunge la una dintre porțile de intrare de la **Poiana Negrii** (cu posibilitatea abordării traseelor către: Vf. Lucaciu, 12 Apostoli, Pietrele Roșii și a ramei nordice a calderiei vulcanice).
- ⇒ drumul european E576 suprapus cu DN17 Suceava - Vatra Dornei – Bistrița Năsăud, până la Poiana Stampei, după care, urmând drumul comunal și forestier se ajunge la **Dornișoara** (cu posibilitatea vizitării pe traseu a rezervației Tinovul Mare Poiana Stampei și ascensiunii în Parcul Național Călimani spre vârfurile Strunior, Bistricior și rama nordică și nord-vestică a calderiei).

Principalele puncte de intrare în Parc din Depresiunea Dornelor sunt (în ordinea descrescătoare a numărului aproximat de vizitatori – Fig. 1): Gura Haitii, Poiana Negrii, Neagra Șarului, Panaci, Coverca / Păltiniș, Dornișoara.

2. Specificul natural. Elemente de patrimoniu natural local

Originea complexă a depresiunii Dornelor (tectono-erozivă și de baraj vulcanic) și litologia variată (dominată de roci cristaline și vulcanice), modelarea fluvială a teraselor precum și prezența piemonturilor dau morfologia specifică reliefului depresionar și a masivelor montane cu altitudini mici și mijlocii ce o delimitează. Altitudinile urcă treptat de la 800-900 m (în vatra depresiunii) până la 1800-2100 m facilitând dezvoltarea turismului montan către punctele cele mai atractive situate de obicei pe crestele montane ce se ridică deasupra depresiunii. Culmile domoale, acoperite de păduri, pășuni și fânețe, dispunerea în trepte a formelor de relief, peisajul agropastoral conferă un pitoresc deosebit și o armonie peisagistică aparte, ce reprezintă resursa de bază pentru dezvoltarea turistică a zonei.

Apele minerale carbo-gazoase reprezintă o resursă importantă pentru Țara Dornelor, ale căror zăcămintele prezintă o dispunere generală nord-vest – sud-est pe un aliniament ce se suprapune pe arealul de dizlocare ce a înlesnit apariția masivului eruptiv Călimani. Prezența resurselor hidrominerale este strâns legată de activitatea postvulcanică a acestui masiv, dioxidul de carbon – a cărui dinamică ascendentă este facilitată de sistemul de fisuri tectonice din fundamentul cristalin - fiind dizolvat în stratele acvifere freatice ale depozitelor aluvionare ce formează terasele medii și superioare ale versantului drept al râului Dorna. Aceste resurse sunt valorificate atât în scop curativ cât și în scop economic, prin îmbutelierea la Poiana Negrii, Dorna Candrenilor și Panaci.

Cu un **climat montan** de adăpost caracterizat prin: *temperaturi medii anuale* de 5,1°C, *amplitudini termice* de 21,5 °C între lunile ianuarie (cu o medie de -7,2 °C) și iulie (15,8 °C), *cantități medii multianuale de precipitații* de 657,4 mm și o valoare medie multianuală a *presiunii atmosferice* de 924 mb, un număr mediu anual de 107 zile cu *inversiuni termice*, o medie multianuală a *vitezei vânturilor* de 2,2 m/s și o *pondere a zilelor cu calm atmosferic* de 68,8 % (Chiriță, 2003). Numărul mediu de 105 zile cu strat de zăpadă și grosimea medie a acestuia de 110 cm, precum și prezența unor versanți cu expoziție nordică cu pante mari au favorizat amenajarea pârtiilor de schi și dezvoltarea sporturilor de iarnă. Elementele specifice topoclimatului determină un bioclimat tonifiant, excitant, cu anumite nuanțe de sedare, cu importante valențe terapeutice.

Învelișul vegetal este caracterizat de prezența asociațiilor vegetale specifice etajului pădurilor de molid, etajului subalpin și alpin, ce includ specii și ecosisteme unice sau rare, cu o valoare peisagistică și științifică deosebită. Un element de specificitate al zonei este prezența mlaștinilor oligotrofe (tinoave) ce păstrează elemente floristice specifice perioadelor interglaciare, similare zonei de tundră. Deși ponderea cea mai mare în structura vegetației revine pădurilor, o suprafață importantă este ocupată de pajiștile montane cu un grad ridicat de biodiversitate, clasificate drept *pajiști cu înaltă valoare naturală* (PNDR 2010).

Specificul cadrului natural intervine ca factor determinativ principal în structura ocupațională a populației și în structura economiei locale. Caracteristicile peisajului natural, în special în vetrele satelor, se leagă de utilizarea pajiștilor ca pășuni și fânețe pentru creșterea animalelor. Astfel, caracteristicile peisajului Țării Dornelor, având valența de resursă turistică au o origine complexă iar menținerea lor trebuie să ia în considerare întregul complex de aspecte ce intervin, având la bază în același timp rațiunea sustenabilității economice.

2.1. Categoriile de arii protejate în Țara Dornelor și regimul acestora

Alături de valoarea ecologică a acestora, prin rolul lor protectiv, ariile protejate au și o valoare economică și culturală. În cadrul ariilor protejate sunt incluse acele elemente naturale și culturale deosebite, de care se leagă valorile, legendele și civilizația strămoșilor noștri, elemente ce dau identitatea comunităților umane din vecinătatea lor; existența lor este motiv de mândrie locală. Atitudinea față de cele mai de preț elemente cu care am fost dăruți, care au fost păstrate de strămoșii noștri până astăzi ne definește, oglindește sistemul nostru de valori.

Astfel, pentru o dezvoltare durabilă integrată și eficientă a teritoriului, obiectivele de management ale ariilor protejate trebuie să fie avute în vedere și integrate în politica de dezvoltare teritorială astfel încât atingerea obiectivelor de dezvoltare economică să nu conducă la degradarea acestora ci să susțină gestionarea lor eficientă. De aceea, strategiile de dezvoltare locală trebuie să aibă în vedere existența și regimul de management al acestor zone fragile, ale căror elemente și valori fac parte din identitatea locală și din patrimoniul natural și cultural al zonei.

Datorită elementelor și sistemelor naturale deosebite prin valoarea lor științifică, peisagistică, ecologică, culturală, în cadrul teritoriului aferent Țării Dornelor au fost înființate de-a lungul timpului mai multe arii naturale protejate, cea mai mare parte dintre acestea făcând astăzi parte din rețeaua europeană „Natura 2000” (Fig. 2), ca **arii naturale protejate de interes comunitar**, conform clasificării realizate în cadrul OUG 57/2007 *privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice* (Art.5). Pentru fiecare dintre aceste arii protejate, scopul, obiectivele principale și regimul de management este stabilit conform specificului natural, pe baza principiilor definite la nivel mondial (de către IUCN – Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii), transpuse și asimilate în legislația națională (OUG 57/2007, Anexa 1).

În Țara Dornelor sunt reprezentate următoarele **tipuri de arii naturale protejate**:

A. arii naturale protejate de interes național:

- a. **rezervații naturale sau arii de gestionare a habitatelor și/sau speciilor** (categoria IV IUCN: *arii administrate în principal pentru conservarea prin intervenții de gospodărire* – conf. OUG 57/2007, Anexa 1). În această categorie sunt incluse majoritatea ariilor naturale protejate din zonă, ce fac sau nu parte din situri Natura 2000 sau din Parcul Național Călimani.

Scopul principal al acestora este cel de *protecție și conservare a unor habitate și specii naturale importante* sub aspect floristic, faunistic, forestier, hidrologic, geologic, speologic, paleontologic, pedologic *prin măsuri active de gospodărire* (ex. cosit, pășunat, lucrări silvice, etc). Astfel de măsuri și intervenții umane sunt necesare pentru menținerea acelor elemente naturale protejate. În acest tip de rezervații sunt interzise activități de exploatare a resurselor naturale ce conduc la distrugerea sau degradarea elementelor protejate, fiind permise (după caz, în funcție de contextul local specific fiecărei rezervații în parte) activități științifice, turistice, educaționale, de valorificare durabilă a resurselor naturale, organizate conform planurilor de management ale acestora, cu aprobarea și supravegherea din partea custodelui. (conf. OUG 57/2007, Anexa 1, pct. d)

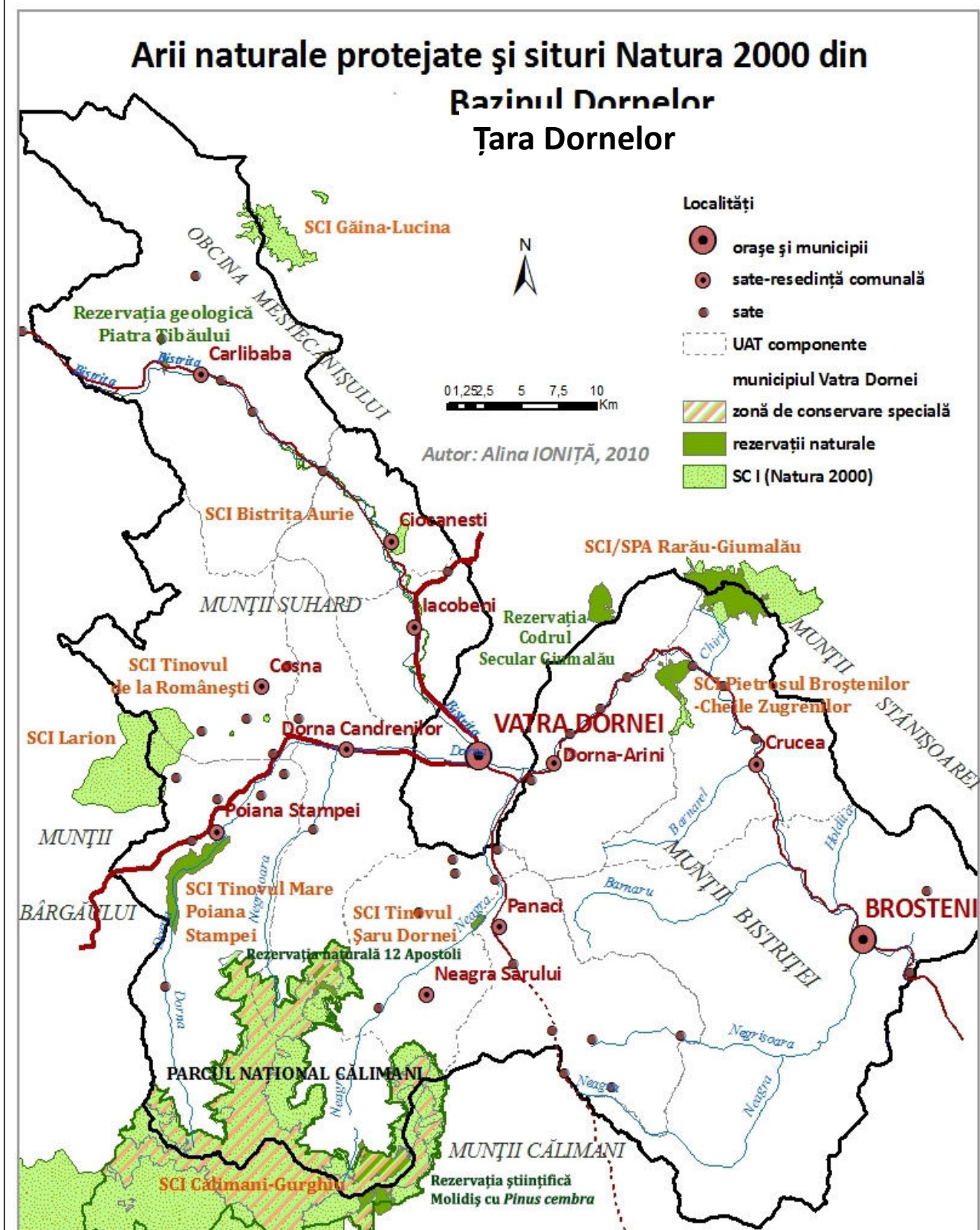

Fig. nr. 2 – Ariile naturale protejate din Bazinul Dornelor

- b. **rezervații științifice** (Tinovul Poiana Stampei, Jnepeniș cu *Pinus cembra* - PNC și Peștera liliicilor, Rarău) sau **rezervații naturale stricte** (categoria I IUCN: *arii protejate administrate în principal în scop științific*).

Scopul acestei categorii de rezervații este *menținerea elementelor componente într-o stare perfect naturală, neperturbată*. Acest tip de arie protejată este în general declarată pentru areale în care există specii sau elemente deosebit de importante din punct de vedere științific și care nu au suferit intervenții umane. Dată fiind prezența unor elemente naturale foarte fragile, al căror echilibru poate fi ușor perturbat, în acest tip de rezervații sunt interzise orice fel de activități cu excepția celor de cercetare, educație și ecoturism, pentru care este necesar acordul custodelui, Academiei Române sau forului științific competent.

- c. **parcuri naționale** (Parcul Național Călimani), ce corespund categoriei II IUCN: *arie protejată administrată în special pentru protecția ecosistemelor și pentru recreere*. **Scopul** parcurilor naționale este cel de a *menține zone naturale* reprezentative pentru spațiul biogeografic național (ex. ecosisteme și forme de relief subalpine, montane, etc) precum și elemente naturale deosebite (geologice, paleontologice, geomorfologice, floristice, faunistice, culturale, etc), *oferind posibilitatea vizitării în scopuri științifice, educative, recreative și turistice*. În acest sens, managementul acestora exclude acele activități de utilizare a terenurilor și valorificare a resurselor ce pot conduce la distrugerea/degradarea elementelor naturale protejate, fiind permisă desfășurarea activităților științifice, ecoturistice, educaționale, de valorificare durabilă a resurselor naturale, organizate conform Planului de Management al Parcului, cu aprobarea și supravegherea din partea Administrației Parcului și forurilor științifice competente (Consiliul Științific de administrare, Academia Română).

- d. **monumente ale naturii** (categoria III IUCN) sunt, diverse specii sau elemente naturale cu o întindere mai redusă sau punctuale, protejate fie în cadrul rezervațiilor fie în afara acestora. Obiectivul de gestionare al acestora este păstrarea lor intactă, fapt pentru care, în funcție de gradul lor de vulnerabilitate, accesul populației poate fi restricționat sau interzis.

B. arii naturale protejate de interes comunitar (situri Natura 2000):

- a. **situri de importanță comunitară (SCI)**, al căror obiectiv principal este cel de protecție, conservare, menținere sau refacere a unor specii și habitate specifice regiunii biogeografice în care au fost desemnate (regiunea alpină în acest caz), considerate importante la nivel european, rare, vulnerabile, periclitare sau pe cale de dispariție. Aceste specii și habitate pentru care se instituie statutul de SCI sunt listate în anexele Directivelor UE „Habitat” și „Păsări” (transpuse în anexele 2 și 3 ale OUG 57/2007).

- b. **arii de protecție specială avifaunistică (SPA)** vizează aceleași obiective ca și în cazul SCI, dar sunt focalizate pe speciile de păsări, păsări migratoare și habitatele acestora.

Alături de obiectivele de conservare și protecție a speciilor și habitatelor pentru care au fost desemnate, siturile Natura 2000 (Fig. 2) permit și desfășurarea de activități care să contribuie la dezvoltarea economică și socială, subordonate însă și complemenetare obiectivelor de conservare a naturii.

2.2. Caracteristici naturale ale ariilor protejate din Țara Dornelor și potențialul acestora pentru valorificarea turistică

O mare parte dintre ariile naturale existente în zonă prezintă potențial pentru utilizarea în scop turistic și educațional, în cazul unora existând deja infrastructura (în cea mai mare parte primară și învechită) necesară vizitării, interpretării turistice, informării. Dezvoltarea viitoare a teritoriului în Țara Dornelor trebuie să ia în considerare necesitatea protecției și conserării acestor areale, valoarea și importanța lor ecologică și culturală, ce contribuie la unicitatea și identitatea teritorială a zonei și să găsească acele modalități de a le valorifica în scop turistic și educațional care să permită în același timp menținerea lor într-o stare optimă pe termen lung.

În cadrul teritoriului aferent Țării Dornelor au fost declarate următoarele arii naturale protejate (Fig. 2):

- **Rezervația naturală Cheile Zugrenilor** (314 ha - categoria IV IUCN), formată de râul Bistrița prin străpungerea rocilor dure de la limita masivelor Giumalău și Pietrosul Bistriței, este situată la 20 km în aval de Vatra Dornei, fiind străbătută de șoseaua principală 17 B (Vatra Dornei-Piatra Neamț). Protejează specii de floră de interes comunitar (ex. floarea de colț - *Leontopodium alpinum*, aflată aici la cea mai joasă altitudine din Moldova). În zona cheilor există spații amenajate pentru picnic (de-a lungul șoselei și pe pârâul Colbu), precum și o cabană cu o capacitate de 120 de locuri de cazare. Este punctul de plecare pentru traseele montane spre Vf. Pietrosul Bistriței, Giumalău și Rarău. Face parte din situl de importanță comunitară SCI Pietrosul Broștenilor-Cheile Zugrenilor. În prezent se află în custodia DS Suceava.
- **Rezervația științifică Tinovul Mare – Poiana Stampei** (681,8 ha – categoria I IUCN), situată pe malul drept al pârâului Căsoi, a fost declarată pentru prima dată monument al naturii în anul 1955 și protejează mlaștina oligotrofă ce reprezintă cea mai întinsă rezervație naturală de turbă din România. În condițiile de mlaștină oligotrofă se dezvoltă o vegetație specifică, sărăcăcioasă, cu aroborete de pin, molid și mesteacăn pitic alcătuind un peisaj specific tundrei siberiene. Accesul în rezervație se poate face din drumul forestier Poiana Stampei-Dornișoara, pe o punte de lemn cu o lungime de 990 m. Din punct de vedere turistic, aceasta se pretează vizitării de către orice categorie de vârstă, putând fi valorificată în scop de relaxare, educativ și științific. La intrarea în potecă există un panou informativ ce prezintă restricțiile specifice regimului de rezervație științifică. Infrastructura de acces, informare, interpretare și colectare a deșeurilor este deficitară iar accesul în rezervație nu este controlat. Împreună cu celelalte tinoave din Țara Dornelor (Șaru Dornei și Românești) se pretează integrării într-un circuit tematic. În prezent rezervația se află în custodia APNC.
- **Rezervația naturală Tinovul Șaru Dornei** (36 ha- categoria IV IUCN), aflată în custodia APNC, reprezintă o mlaștină oligotrofă, cu un specific natural similar Tinovului Mare. Este situată între comunele Șaru Dornei și Panaci, în apropierea șoselei principale. În prezent nu este amenajată în scop turistic.
- **Rezervația naturală Codrul Secular Giumalău** (309,5 ha- categoria IV IUCN), a fost înființată în anul 1941 și reprezintă, molidiș secular cuprins între 1230 și 1680 m altitudine, dispus până la limita golului subalpin de pe versantul nordic al masivului, marcat de vârfurile: Șapele (1427 m), Ciungi (1521 m), Stegele (1630 m), Alunul (1667 m) și Giumalău (1857 m). Rezervația se află în prezent în custodia DS Suceava. Rezervația este inclusă în rețeaua europeană de arii protejate Natura 2000, făcând parte din SCI și SPA Rarău-Giumalău. Nu este amenajată în scop turistic.

- **Rezervația naturală complexă, Pietrele Doamnei-Rarău** (933 ha- categoria IV IUCN) se află pe teritoriul administrativ al comunei Crucea (și Pojorâta) și este în custodia Direcției Silvice Suceava. În cadrul rezervației sunt se află în regim de protecție atât formațiuni geo-litologice cât și specii de floră de interes comunitar. Rezervația face parte din rețeaua europeană de arii protejate Natura 2000, fiind inclusă atât în SCI cât și în SPA Rarău-Giumalău.
- **Rezervația științifică Peștera liliecilor** (categoria I IUCN) se află pe teritoriul rezervației naturale Pietrele Doamnei-Rarău. Rezervația face parte din rețeaua europeană de arii protejate Natura 2000, fiind inclusă atât în SCI cât și în SPA Rarău-Giumalău și se află în custodia Fundației Club Speo Bucovina din Suceava.

Arii protejate de importanță comunitară—situri Natura 2000 (OMDD nr. 1964/2007)

- **Bistrița Aurie** (ROSCI0010 - 375 ha) se află pe teritoriul administrativ al comunelor: Cîrlibaba (sub 1%¹), Ciocănești (3%), Iacobenii (1%). Situl se întinde pe teritoriul administrativ al localităților: Valea Stînei, Botoș, Ciocănești, Mestecăniș, Iacobenii, Argeștru.

Caracteristici (conf. OMDD 1946/2007, vol II, pg. 391):

Situl este localizat în lungul râului Bistrița Aurie, unde este foarte bine reprezentat (în proporție de 90%) habitatul prioritar de *păduri aluviale cu arin*². La partea inferioară a versanților, în amestec cu fagul se întâlnesc și alte specii de foioase (carpen, jugastru, paltin etc.) iar în lungul apei se găsesc esențe moi (mai ales arin, plop, salcie) și pajiști cu vegetație ierboasă mezofilă. Situl protejează și 2 specii de importanță comunitară, listate în anexa Directivei CE Habitate: loștrița (*Hucho hucho*) și buhaiul de baltă cu burta galbenă (*Bombina variegata*). În cadrul sitului este inclusă o parte din localitatea Ciocănești, cu o deosebită valoare culturală (Fig. 2).

Vulnerabilitate: localizarea sitului în intravilan, unde parcurge practic partea cea mai activă din punct de vedere al intervențiilor antropice (infrastructură de transport rutier și feroviar, zone de locuire și construcții, zone industriale, etc). Astfel, managementul defectuos al deșeurilor, amenajările ce modifică puternic albiile majoră și minoră, prezența unor foste zone industriale neecologizate ce reprezintă o sursă de poluare reprezintă cele mai importante amenințări la adresa sitului per ansamblu și speciilor pe care le ocrotește.

- **Pietrosul Broștenilor-Cheile Zugrenilor** (ROSCI0196 - 485 ha), aflat în custodia Direcției Silvice Suceava. Se află pe teritoriul administrativ al comunelor: Crucea (1%), Dorna Arini (2%).

Caracteristici (conf. OMDD 1946/2007, vol II, pg. 1048):

Situl este localizat în M-ții Bistriței, cuprinzând Vf. Pietrosul Bistriței și Vf. Bogolin. La limita nordică a sitului se află râul Bistrița care formează Cheile Zugrenilor pe o lungime de 2,5 km.

Calitate și importanță: Vegetația forestieră este reprezentată de arborete de molid în care sporadic apar fagul, paltinul, mesteacănul. Vegetația arbustivă este reprezentată de afin și merișor. Flora este specifică stâncăriilor, aici regăsindu-se floarea de colț în cea mai joasă stațiune din Moldova. Pe stâncile din masiv se află endemismul petrosia (*Andryala laevitomentosa*) cu o populație foarte restrânsă.

Vulnerabilitate: datorită caracteristicilor reliefului ce îl fac mai puțin accesibil, situl este în acest moment într-o stare bună de conservare.

¹Procentele reprezintă ponderea rezervației din suprafața totală a unității administrativ-teritoriale, conform OMDD nr. 1964/2007, vol. I

²91E0 Păduri aluviale cu *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Cu toate acestea, despăduririle, amenajările turistice neraționale, managementul defectuos al deșeurilor la stânilor de pe creastă și din albia Bistriței, poluarea (din sursele existente în amonte) precum și modificările antropice la nivelul albiei reprezintă amenințări pentru statutul favorabil de conservare al peisajului și biodiversității din această zonă.

- **Rarău-Giumalău** (ROSCI0212 - 2157,3 ha), aflat în custodia Direcției Silvice Suceava, cuprinde partea cea mai înaltă a celor două masive și se află pe teritoriul administrativ al comunelor: Crucea (4%) și Dorna Arini (sub 1%).

Caracteristici (conf. OMDD 1946/2007, vol II, pg.1109):

Calitate și importanță: Biotopurile existente aici, cu o floră nealterată posedă o microfauna bogată și variată.

Vulnerabilitate: Activitățile umane ce ar putea afecta în viitorul apropiat aria, sunt: suprapășunatul (sunt unele suprafețe deja afectate) și activități intensive de exploatare a lemnului.

În același timp, amenajările în scop turistic (infrastructură de acces, de cazare, pentru sporturi de iarnă, etc), managementul deșeurilor, despăduririle și doborâturile de vânt reprezintă factori ce amenință viabilitatea sitului și calitatea peisajului – resursă pentru turism.

- **Tinovul de la Românești** (ROSCI0245 - 20 ha), aflat în custodia Administrației Parcului Național Călimani este situat în cadrul teritoriului administrativ al comunei Coșna din suprafața totală căreia ocupă sub 1%, în raza localității Românești.

Caracteristici (conf. OMDD 1946/2007, vol II, pg.1223-1225):

Situl include atât parcele de pădure, porțiuni din afara fondului forestier cât și turbării active. Insulele de tinov cu pin silvestru sunt înconjurate de păduri acidofile de molid cu mușchi.

Calitate și importanță: Tinoavele de pin se remarcă prin diversitatea structurală și floristică deosebită. Stratul de turbă are grosimi considerabile (în jur de 3 m). Trebuie menționată capacitatea de regenerare deosebită a speciilor arborescente edificatoare pentru habitat subliniată de prezența și vitalitatea deosebită a puietilor de molid și pin. În prezent suprafețele aflate în fond forestier sunt încadrate în Grupa I funcțională (funcția specială de protecție) fiind supuse regimului de conservare deosebită. Prezintă importanță populația de *Drosersa rotundifolia* (popular *Roua cerului*) apoximativ, 5000 de exemplare cantonate într-o suprafață de apoximativ 0,15 ha dar și prezența unei populații foarte restrânse de *Ligularia sibirica*.

Vulnerabilitate: Pădurea este în prezent atât în proprietate privată a persoanelor fizice cât și în proprietatea statului, aceasta din urmă reprezentând încă subiectul retrocedării. Despădurirea zonei precum și orice alte intervenții umane majore (pășunat intensiv, amenajări turistice) reprezintă amenințări serioase pentru biodiversitatea întregului sit, caracterizat printr-un grad foarte ridicat de fragilitate.

- **Tinovul Mare Poiana Stampei** (ROSCI0247 - 644 ha), aflat în custodia Administrației Parcului Național Călimani este situat în cadrul teritoriului administrativ al comunei Poiana Stampei din suprafața totală căreia ocupă 2%.

Valoare și importanță: Situl este reprezentativ pentru Bazinul Dornelor și adăpostește majoritatea speciilor oligotrofe de tinov, iar în zona tampon din partea nordestică a tinovului se regăsește o populație compactă de *Sphagnum wulfianum*, specie foarte rară în România. Următoarele specii sunt specii higrofile de terenuri slab înmlăștinite și de margini de mlaștini împădurite, care pe măsura ce va crește depozitul de turbă vor evolua spre mlaștini împădurite: *Crepis paludosa*, *Doronicum austriacum*, *Filipendula ulmaria*, *Geum rivale*, *Salix aurita*, *Spiraea chamaedryfolia*.

Vulnerabilitate: Situl este bine conservat dar ar deveni vulnerabil numai dacă s-ar defrișa molidișul situat în partea nordică a tinovului.

- **Tinovul Șaru Dornei** (ROSCI0249 - 38 ha), aflat în custodia Administrației Parcului Național Călimani este situat în cadrul teritoriului administrativ al comunei Șaru Dornei din suprafața totală căreia ocupă sub 1%.

Caracteristici (conf. OMDD 1946/2007, vol II, pg.1236):

Fondul vegetației îl alcătuiește mușchiul arctic de tipul *Sphagnum*, peste care în condiții austere de troficitate s-a dezvoltat un arboret cu o consistență plină de pin silvestru (*Pinus silvestris* forma *turfosa*) pe un strat de turbă.

Valoare și importanță: Important pentru conservarea speciei de pin silvestru (*Pinus silvestris* forma *turfosa*).

Vulnerabilitate: Tinovul este actualmente într-o foarte bună stare de conservare. Cu toate acestea, situl este deosebit de sensibil față de intervențiile antropice.

- **Călimani-Gurghiu** (ROSCI0019 - 136.657 ha), aflat în custodia Administrației Parcului Național Călimani. În județul Suceava se află pe teritoriul administrativ al comunelor: Dorna Candrenilor (8%), Panaci (sub 1%), Poiana Stampei (27%), Șaru Dornei (9%).

Calitate și importanță: (conf. OMDD 1946/2007, vol II, pg.451):

Existența pădurilor naturale compacte pe mari întinderi (peste 100 000 ha) a contribuit la menținerea unei diversități biologice remarcabile și reprezentative pentru munții vulcanici din Carpați. În această regiune există una dintre cele mai importante populații și centre genetice pentru carnivore din Carpați – urs, lup și râs, respectiv o concentrare semnificativă a speciilor de floră și faună ocrotite prin legea națională și Directivele U.E. Procentul habitatelor de interes european depășește 95%. Conform Manualul habitatelor sunt 13 habitate, din care 4 de importanță deosebită (înscrise în Directiva Habitate), 18 specii de păsări, 9 specii de mamifere, 2 de reptile, 5 de pești (inclusiv *Hucho hucho*), 6 specii de nevertebrate (inclusiv *Rosalina alpina*) și 8 specii de plante sunt de interes comunitar.

Vulnerabilitate:

Există o presiune semnificativă asupra pădurilor datorită retrocedării terenurilor foștilor proprietari. Amenajamentele silvice nu respectă întocmai normele silvice în vigoare privind tratamentele de regenerare prevăzute pentru condiții de pante mari, ducând la distrugerea unei părți însemnate a structurii pădurilor naturale, unele cvasivirgine și virgine. Braconajul este sub control, dar schimbarea proprietarilor de pădure poate prezenta o premisă pentru reaparitia acestui fenomen. Dezvoltarea turismului fără o strategie bazată pe principiul dezvoltării durabile poate periclita în viitor în mod semnificativ regiunea. Situl Natura 2000 va putea fi instrument eficient de conservare a naturii pe suprafețe mari.

Arii naturale protejate de importanță avifaunistică (HG nr. 1284/2007)

- **Rarău-Giumalău** (2157,3 ha), reprezintă unul dintre cele trei situri Natura 2000 de acest fel din județ, aflat în custodia Direcției Silvice Suceava.
- **PARCUL NAȚIONAL CĂLIMANI** (inclus din 2007 în SCI Călimani-Gurghiu)

Conform Planului de Management (pg. 2, 2008) **Parcul Național Călimani** (în acord cu prevederilor OUG 57/2007) face parte din categoria parcurilor naționale, al căror management urmărește menținerea interacțiunii armonioase a omului cu natura prin protejarea diversității habitatelor și peisajului, promovând păstrarea folosințelor tradiționale ale terenurilor, încurajarea și consolidarea activităților, practicilor și culturii tradiționale ale populației locale. De asemenea, se oferă publicului posibilități de recreere și turism și încurajează activitățile științifice și educaționale pe teme de protecția naturii și mediului. În perimetrul acestuia sunt admise numai activitățile tradiționale practicate numai de membrii comunităților din zona parcului național și de persoanele care dețin terenuri în interiorul parcului, activități tradiționale care vor fi reglementate prin planul de management. Conform Planului de Management (pg. 2-5, 2008) Parcul Național Călimani include două categorii de arii protejate: categoriile I-a și a II-a IUCN.

Rezervații științifice

- **Jnepeniș cu *Pinus cembra*** (384,2 ha) este deosebit de importantă pentru asociația vegetală cu *Picea abies* (molid) și *Pinus cembra* (zâmbbru), descrisă pentru prima dată în România în Munții Călimani.

Rezervații naturale incluse în zona de protecție integrală

- **Rezervația geologică și peisagistică 12 Apostoli** cuprinde complexul de roci eruptive unice prin forma și frumusețea lor, formate prin modelare eoliană, dezagregare fizică, eroziunea aglomeratelor vulcanice. Cuprinde o suprafață de 200 ha.
- **Rezervația peisagistică mixtă lezerul Călimanului** (322 ha), include lacul subalpin sau de origine nivală cu același nume, precum și asociațiile vegetale de jnepenișuri și modișuri cu zâmbbru și habitatele de grohotișuri vulcanice.

Regimul diferit de protecție din interiorul Parcului a impus o zonare internă ce propune un management diferențiat și diferențierea posibilităților de valorificare a resurselor naturale (Fig. 3). Astfel se disting:

- **Zona de protecție strictă**, cu o suprafață de fond forestier de 1.128 ha cuprinde zone sălbatice în care nu au existat intervenții antropice sau nivelul acestora a fost foarte redus, din care 384,2 ha constituie Rezervația Științifică Jnepeniș cu *Pinus cembra*. În această zonă se interzice desfășurarea oricăror activități umane, cu excepția activităților de cercetare, educație și ecoturism, cu limitările descrise în planul de management.
- **Zona de protecție integrală**, cu o suprafață de 15.955,5 ha, cuprinde cele mai valoroase elemente ale patrimoniului natural din interiorul Parcului. În zona de protecție integrală, în afara perimetrelor rezervațiilor științifice cu regim strict de protecție, se pot desfășura următoarele activități:
 - * științifice și educative;
 - * activități de ecoturism care nu necesită realizarea de construcții-investiții;

- * utilizarea rațională a pajiștilor pentru cosit și/sau pășunat numai cu animale domestice, proprietatea membrilor comunităților care dețin pășuni sau care dețin dreptul de utilizare a acestora în orice formă recunoscută prin legislația națională în vigoare, pe suprafețele, în perioadele și cu speciile și efectivele avizate de administrația parcului, astfel încât să nu fie afectate habitatele naturale și speciile de floră și faună prezente;
- * localizarea și stingerea operativă a incendiilor;
- * intervențiile pentru menținerea habitatelor;
- * intervențiile în scopul reconstrucției ecologice a ecosistemelor naturale și al reabilitării unor ecosisteme necorespunzătoare sau degradate;
- * acțiunile de înlăturare a efectelor unor calamități;
- * acțiunile de prevenire a înmulțirii în masă a dăunătorilor forestieri, care nu necesită extrageri de arbori, și acțiunile de monitorizare a acestora și acțiuni în același scop care necesită evacuarea materialului lemnos din pădure, în cazul în care apar focare de înmulțire.

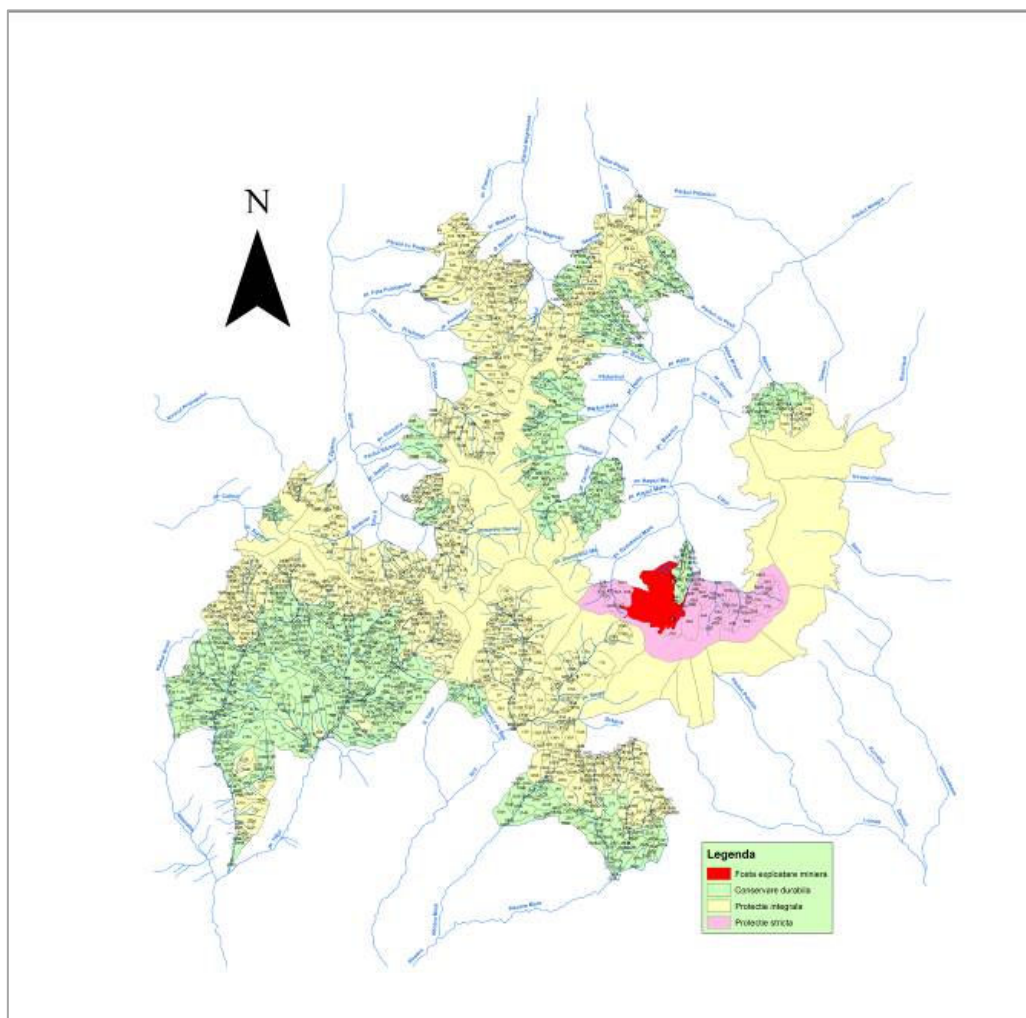

Figura 3 - Zonarea internă a Parcului Național Călimani (APNC, Planul de Management al PNC, Anexa 5, 2008)

- **Zona de conservare durabilă**, cu o suprafață de 7.472,5 ha, face trecerea între zonele cu protecție integrală și cele de dezvoltare durabilă. Alături de activitățile permise în zona de protecție integrală (descrise mai sus), pot fi desfășurate următoarele activități:

- * activități tradiționale de utilizare a unor resurse regenerabile, în limita capacității productive și de suport a ecosistemelor, prin tehnologii cu impact redus, precum recoltarea de fructe de pădure, de ciuperci și de plante medicinale, cu respectarea normativelor în vigoare. Acestea se pot desfășura numai de către persoanele fizice sau juridice care dețin/administrează terenuri în interiorul parcului sau de comunitățile locale, cu acordul administrației ariei naturale protejate;
- * lucrări de îngrijire și conducere a arboretelor, lucrări speciale de conservare cu accent pe promovarea regenerării naturale și fără extragerea lemnului mort, cu excepția cazurilor în care se manifestă atacuri de dăunători ai pădurii ce se pot extinde pe suprafețe întinse, în primul rând de parcele întregi limitrofe zonelor cu protecție strictă sau integrală, în restul zonei-tampon fiind permisă aplicarea de tratamente silvice care promovează regenerarea pe cale naturală a arboretelor: tratamentul tăierilor de transformare spre grădinărit, tratamentul tăierilor grădinărite și cvasigrădinărite, tratamentul tăierilor progresive clasice sau în margine de masiv cu perioada de regenerare de minimum 10 ani. Tratamentele silvice se vor aplica cu restricții impuse de Planul de Management al PNC și de ghidurile de gospodărire a pădurilor în arii protejate.

Având în vedere obiectivele de management ale PNC, precum și încadrarea acestuia în contextul administrativ-teritorial, vecinătatea așezărilor umane din zonă precum și relațiile dintre acestea și Parc, comunele din Depresiunea Dornelor prezintă un interes deosebit pentru managementul eficient al acestuia. De asemenea, comunele Poiana Stampei și Șaru Dornei dețin suprafețe de pădure și pășune în interiorul Parcului, fapt ce le conferă statutul de factori interesați cheie pentru managementul Parcului.

Reprezentanții administrațiilor publice locale din zonă fac parte în acest sens din Consiliul Consultativ de administrare, fapt ce le permite reprezentarea și armonizarea intereselor comunităților umane de la limita Parcului în raport cu obiectivele de conservare a naturii și recreere specifice Parcului.

CONCLUZII

Protecția naturii și managementul ariilor protejate a revenit în atenția publică și a factorilor de decizie prin abordări noi, prin obiective mai complexe, a căror cunoaștere și înțelegere reprezintă o condiție de bază a oricărui demers de valorificare. Prin trecerea în revistă a patrimoniului natural al zonei au fost evidențiate zonele naturale cele mai sensibile și cele mai valoroase pentru Țara Dornelor. O parte dintre acestea sunt deja amenajate și promovate ca obiective turistice. Unul din atuurile Țării Dornelor este cu siguranță natura bine păstrată, în general, precum și existența unor elemente naturale deosebite, cu o valoare ecologică, științifică și culturală deosebită și o importanță ridicată nu doar pentru teritoriul național ci și în raport cu întreg spațiul european.

Deși ecoturismul promovează valorificarea ariilor protejate în scop turistic și educativ, aceste obiective trebuie să se realizeze plecând de la o cât mai bună cunoaștere a specificului natural și obiectivelor de conservare ale ariilor protejate.

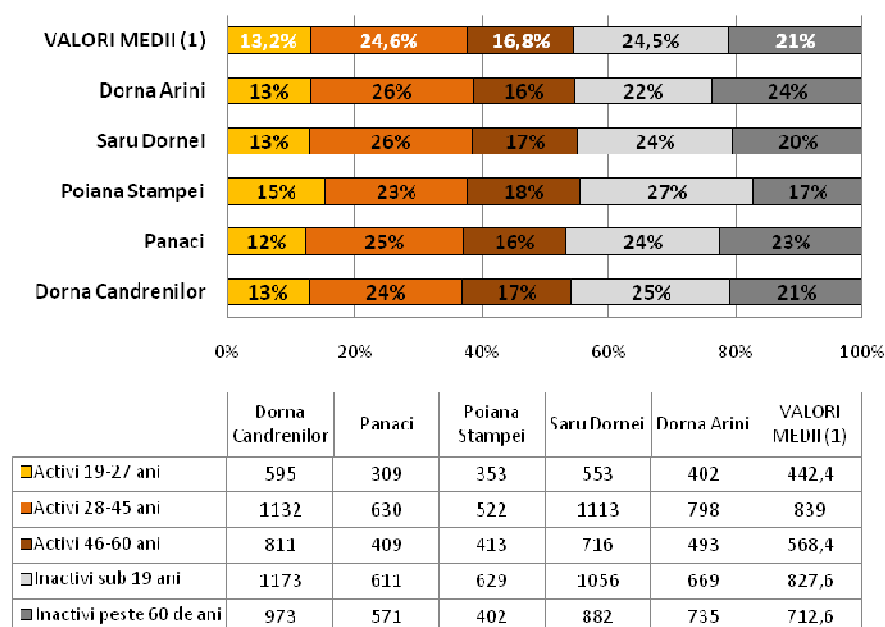
3. Specificul social-economic al Țării Dornelor

Zonei Dornelor îi sunt specifice satele risipite, situate cel mai adesea în partea inferioară a văii, în special pe terasele principalelor râuri, unde, cu precădere în satele reședință de comună și de-a lungul căilor de transport principale, populația înregistrează o densitate mai mare.

Gama de resurse locale din depresiunea intramontană a Dornelor este reprezentată de: păduri (ce ocupă cea mai mare parte din suprafața comunelor), pășuni, fânețe, resurse subsolice de minereuri neferoase (a căror exploatare este aproape total sistată în acest moment), turbă (Poiana Stampei) precum și ape minerale și carbogazoase (valorificate în comuna Dorna Candrenilor, la Poiana Negri și Panaci).

Din punct de vedere demografic zona prezintă, în special în satele mai izolate, o tendință de îmbătrânire a populației, accentuată și de fenomenul de migrație a tinerilor. Cu toate acestea, în comparație cu alte zone ale țării, populația este mult mai stabilă din punct de vedere demografic.

Ponderea populației active (apte pentru muncă) din populația totală precum și valorile indicelui de dependență demografică (raportul dintre populația inactivă și cea activă) înregistrează valori normale, ușor mai ridicate pentru comunele Poiana Stampei și Șaru Dornei (Fig. 4).

(1) - valoare medie pentru întreaga zonă

Indicele de dependență demografică (inactivi/activi)	D.C.	P	P.S.	S.D.	D.A.
	1,18	1,14	1,25	1,23	1,21

Figura 4 - Situația populației active și inactive - Detaliere pe grupe de vârstă a la nivel de UAT și ansamblul zonei Dornelor (Alina IONIȚĂ, 2009, Sursa datelor: INS)

După închiderea întreprinderilor cu profil economic extractiv-industrial din zonă (mai ales în perioada 1990-1995) care contribuiau la diversificarea economiei locale și la angajarea unui procent important al populației active, economia Depresiunii Dornelor a rămas una tipic montană, bazată pe valorificarea (în special primară) a resurselor naturale locale prin activități forestiere, agro-pastorale (zootehnice) și turistice.

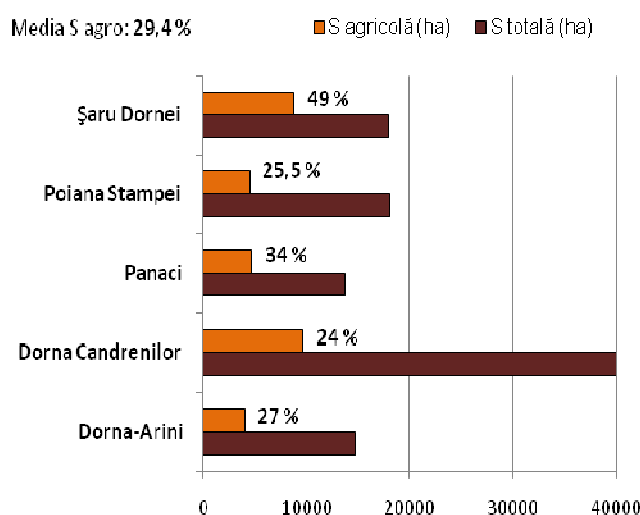

Fig. nr. 5 - Ponderea suprafeței agricole din suprafața totală a comunelor din zona Dornelor și valoarea medie a zonei

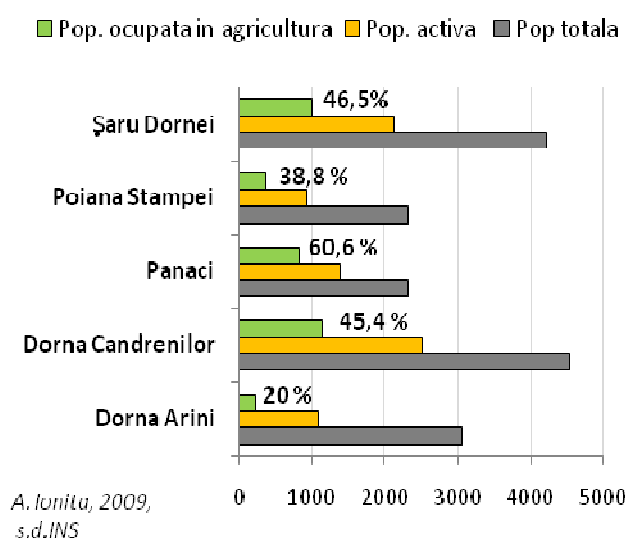

Fig nr. 6 - Ponderea populației ocupate în agricultură din totalul activilor în zona Dornelor

Ponderea suprafețelor arabile în această zonă este foarte redusă, cea mai mare parte din terenurile agricole fiind ocupată de pășunile și fânețele a căror existență susține dezvoltarea sectorului zootehnic și industria produselor lactate. Suprafața agricolă ocupă în medie 29,4 % din suprafața totală a comunelor din zonă, iar valorile la nivelul fiecărei comune sunt apropiate de medie, cu excepția comunei Șaru Dornei, unde suprafața arabilă ajunge la aproape jumătate din cea totală, subliniind potențialul pentru dezvoltarea acestui sector economic (Fig. 5).

Cu toate acestea, eficiența sectorului zootehnic este în scădere din cauza veniturilor mici pe care le aduce, a lipsei de concurență și inițiativă în zonă. Multe dintre gospodăriile din zonă practică aceste activități pentru asigurarea consumului propriu, veniturile obținute prin comercializarea unui surplus fiind de regulă destul de reduse și fiind reinvestite în acoperirea costurilor aferente muncilor agricole (cosit, făcutul fânului, vărat, achiziționarea nutrețului, etc). Drept urmare, populația zonei este angajată preponderent în activități agricole, ponderile cele mai mari ale activilor din acest sector depășind 45 % cu excepția comunelor Dorna Arini și Poiana Stampei (Fig. 6).

Angajarea unui număr mare de gospodării în activitățile zootehnice reprezintă o oportunitate pentru dezvoltarea agroturismului și integrarea produselor locale naturale în produsul turistic. În acest scop este necesară demararea unor demersuri pentru certificarea produselor alimentare locale. În același timp, condițiile impuse de legislația existentă în acest sens reprezintă mai degrabă o piedică.

Cu toate că zona dispune de un potențial foarte mare pentru dezvoltarea turismului rural, activitățile turistice angajează încă un procent redus al populației active rurale (2-4 până la 9-10%).

Dată fiind eficiența în scădere a sectorului zootehnic și tendințele fluctuante de evoluție a sectorului silvic și de prelucrare a lemnului (ce angajează încă o pondere foarte mare a populației), dezvoltarea turismului în această zonă reprezintă o necesitate.

4. Specificul și patrimoniul cultural al Țării Dornelor

Țara Dornelor reprezintă o zonă cu un trecut istoric interesant, fiind pe rând zonă independentă, parte a Ocolului Câmpulungului și parte, pentru mai multe de 100 de ani din Imperiul Austro-Ungar (cu excepția localităților din partea de sud a depresiunii). Acest trecut istoric, și în special perioada de stăpânire austro-ungară au adus cu sine o mozaicare etnică și o diversificare culturală ce se resimt până astăzi în tradițiile, obiceiurile, portul, folclorul și arhitectura locală. Această îmbinare de influențe culturale și elemente specifice zonei sporește frumusețea naturală a zonei.

Din punct de vedere turistic, în spațiul rural al Țării Dornelor prezintă interes micile muzee amenajate sau improvizate ce cuprind colecții de obiecte de uz casnic tradițional, costume populare, obiecte de decor interior, diverse obiecte de artizanat etc. Astfel de muzee se găsesc la Poiana Stampei (Casa-muzeu), Dealu Florenilor (colecția personală Lazăr Pardău). Colecții similare se află și la Șaru Dornei (fam. Pața) și Dorna Arini însă imposibilitatea amenajării lor în scop turistic le limitează valorificarea în acest sens. Alături de acestea, mult mai complex și mai bine amenajat este Muzeul Etnografic din Vatra Dornei.

Razboi de țesut - Casa-muzeu Poiana Stampei

În valorificarea acestor obiective turistice și integrarea lor în produsul ecoturistic un rol deosebit de important revine **interpretării**. Muzeele sau atelierele meșteșugărești trebuie să dispună atât de informație scrisă (fișe de prezentare, pliante, broșuri) cât și de mijloace interactive de prezentare (prin care turistul să se poată implica direct într-o activitate) dar mai ales de o interpretare personală de calitate. În acest sens, personalul angajat trebuie să dispună de cunoștințele și abilitățile necesare interpretării exponatelor (cursuri de ghid, interpret, comunicare) și să fie vorbitor de limbi străine.

Model ornamental - Bundița de Șaru Dornei

De o frumusețe deosebită sunt Biserica din Panaci, denumită și Catedrala Munților, bisericile din fiecare comună și din cadrul schiturilor: Apa Rece (Călimani), Piatra Tăieturii (Mții Bistriței), Icoana (Suhard), Rarău. În aceste lăcașuri sfinte se îmbină natura, spiritualitatea și tradițiile.

Costumele populare (diferite ca ornamentație în comunele din zonă) pot fi admirate și astăzi în zilele de sărbătoare. Obiceiurile și datinile bine păstrate fac parte din frumusețea locurilor și prezintă interes pentru dezvoltarea turismului, fiind reînviolate prin evenimentele culturale locale.

5. Facilități și servicii turistice

5.1. Facilități turistice

În urma analizei site-urilor de promovare turistică din zonă și a observațiilor de teren, în mediul rural au fost identificate aproximativ 40 de pensiuni cu un număr mediu de 10 locuri/unitate, majoritatea clasificate 2 sau 3 margarete. La acestea se adaugă cele circa 80 de unități de cazare din stațiunea Vatra Dornei, de categorii diferite de confort.

Zona Dorna Arini deține numărul cel mai mare de unități de cazare (circa 20), majoritatea (un număr de 9) fiind clasificate cu 2 margarete (Fig. 8).

Un număr însemnat de pensiuni se înregistrează și în localitățile din zona Panaci-Șaru Dornei, în timp ce Poiana Stampei și Dorna Candrenilor au 5 respectiv 6 pensiuni. Poiana Negri se remarcă printr-o mai mare varietate a categoriilor de confort, aici fiind situată singura pensiune de 4 margarete.

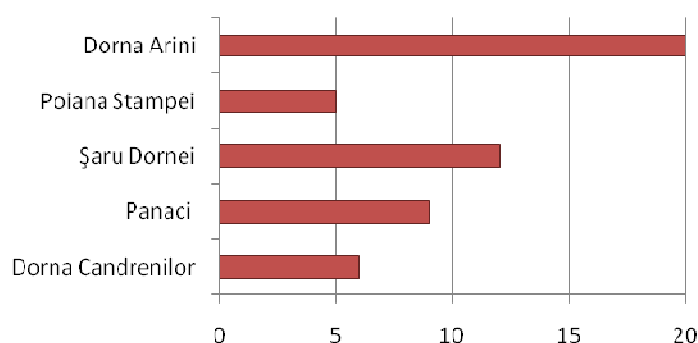

Figura 7 – Numărul de unități de cazare în comunele din Țara Dornelor (sursa date: statistici și site-uri de promovare)

Majoritatea acestor pensiuni oferă posibilitatea petrecerii timpului liber prin practicarea activităților specifice turismului activ (drumeție, mountain-biking, călărie, river-rafting, tiroliană), pe care le oferă cel mai adesea prin intermediul altor operatori specializați din zonă.

5.2. Servicii turistice

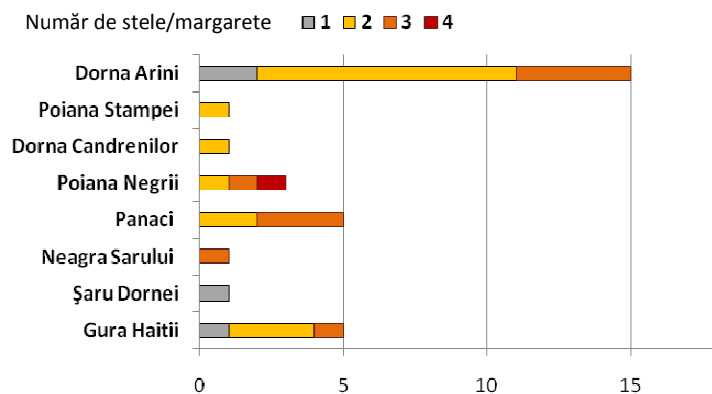

Figura 8 – Ponderea diferitelor categorii de confort din numărul total al unităților de cazare

Oferta de servicii turistice (servicii sanitare, de informare, de intervenție de urgență și SALVAMONT) este cel mai bine reprezentată la Vatra Dornei. Localitățile din zona rurală oferă posibilitatea aprovizionării cu produse alimentare și produse destinate uzului curent de obicei în satele reședință comunală. În mediul rural serviciile bancare și de sănătate lipsesc, respectiv sunt subreprezentate în raport cu municipiul Vatra Dornei.

6. Oferta actuală de activități ecoturistice

Gama de activități ecoturistice pe care le poate oferi în acest moment Țara Dornelor include:

- **pentru sezonul de vară:** drumeție, mountain-biking, cicloturism, turism ecvestru și echitație, plimbări în natură (ture scurte, de 1-3 ore), escaladă, tiroliană, river-rafting, parapantă, photo-safary și observare de animale, nordic walking.
- **pentru sezonul de iarnă:** turism ecvestru și echitație, ski de tură, ski fond, drumeție, plimbări cu sania trasă de cai, escaladă pe gheață, tiroliană.

Majoritatea acestora activități pot fi practicate fie independent (pe cont propriu), fie prin operatorii din zonă.

În urma analizei participative (implicând Salvamontul, Administrația Parcului și operatori locali) a potențialului existent în zonă au fost identificate posibilele activități ecoturistice din zonă. O prezentare detaliată a acestora se regăsește în Anexa 1.

7. Identificarea elementelor de unicitate pentru Țara Dornelor

Elementele de unicitate, regăsite în literatura de specialitate ca și USP (Unique Selling Proposition) reprezintă un concept utilizat în marketing. Identificarea și utilizarea acestora este importantă în poziționarea unei destinații de turism pe piață astfel încât aceasta să fie ușor identificabilă.

În vederea dezvoltării conceptului de ecoturism pentru Țara Dornelor au fost identificate aceste elemente specifice ce conferă unicitate zonei în cadrul unei întâlniri de lucru organizate în luna ianuarie 2010, la care au participat operatori de turism, pensiuni și reprezentanți ai primăriilor din zonă. Elementele principale propuse au fost următoarele:

Tabelul 1. Elemente specifice ce contribuie la unicitatea Țării Dornelor

TIPURI DE ELEMENTE	ELEMENTE SPECIFICE
Elemente naturale	12 Apostoli, Vf. Oușoru Elemente de faună: carnivorele mari, cocoșul de munte Elemente de floră: Rhododendronul, Roua cerului, Zâmburul (în Rezervația științifică Jnepeniș cu zâmburu din Călimani) Plante medicinale Pășuni cu floră bogată Tinoavele Izvoarele mineralizate (și) carbogazoase ("borcuturi") Fructele de pădure (afin, merișor)
Elemente legate de viața tradițională, elemente culturale și etnografice	Văcării Haiturile (legate de plutărit) Vâltoarea de la Dorna Arini Peisaj dornean tradițional: o mozaicare armonioasă între fâșii de pășuni, fânețe, gospodării, păduri, etc Costumele și motivele populare specifice zonei Pitorescul toponimelor (denumirile locurilor)
Activități turistice specifice zonei	Diversitatea de activități outdoor: <ul style="list-style-type: none"> - River rafting - Schi de tură, schi alpin, sanie - Drumeție - Călărie Și turism balnear
Produse locale specifice	Laptele și produsele lactate Apa minerală Cozonacul / colacul de Dorna Sarmale cu urdă Cobza de păstrăv Dulcețuri, siropuri și băuturi din fructe de pădure
Experiențe specifice	Recreere activă Siguranță, liniște, Mâncare naturală, sănătoasă și gustoasă

8. Puncte tari și puncte slabe pentru dezvoltarea ecoturismului

Identificarea principalelor obiective pe care se poate baza dezvoltarea ecoturismului, identificarea oportunităților și problemelor majore au reprezentat obiectul unor întâlniri de lucru (din luna noiembrie 2009), cu câteva pensiuni din zonă, cu operatorii de turism și reprezentanți ai primăriilor din toate comunitățile partenere în proiect. Aceasta a reprezentat practic faza inițială a analizei care s-a dorit să integreze punctele de vedere și observațiile tuturor factorilor interesați.

Tabelul 2 – Puncte tari și puncte slabe pentru dezvoltarea ecoturismului în Țara Dornelor

OPORTUNITĂȚI / PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE / AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> → Diversitatea peisajului/peisaj tradițional → Fauna sălbatică bogată → Obiective naturale deosebite: Tinovul Mare Poiana Stampei cu <i>Drosera rotundifolia</i> (Roua Cerului) - una dintre puținele plante carnivore din România, formațiunile geologice "12 Apostoli", megaliții de la Gura Haitii, → Fructe de pădure și plante medicinale → Produse culinare tradiționale, naturale (sarmale cu urdă) → Produse locale specifice: lapte și produse lactate, apa minerală, → Numeroase obiective culturale și religioase, tradiții și folclor încă bine păstrate: muzeele etnografice din Poiana Stampei și Saru Dornei, festivaluri locale → Artizanat, meșteșuguri (fierar, ouă încondeiate, etc.) → Stâne turistice → Istoria plutăritului și existența haiturilor → Drumul Mariei Tereza (drumul de frontieră dintre Imperiului Austro-Ungar și Principatele Române) → Posibilități de dezvoltare pentru: turismul de aventură și călărie, schi, etc → Servicii de cazare diversificate și de calitate → Zona este curată, ieftină și nu este aglomerată 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Infrastructura turistică deficitară pentru Rezervația naturală Tinovul Mare (poteci, panouri informative) și pentru Tinovul Șaru Dornei ◆ Politica de marketing / promovare insuficientă a ecoturismului în zonă ◆ Servicii ineficiente: nu sunt întotdeauna fiabile și disponibile (turism de aventură) ◆ Duratele scurte ale șederii ◆ Lipsa personalului calificat ◆ Insuficiența cunoaștere a limbilor străine de către operatorii de turism ◆ Lipsa de colaborare între autoritățile locale și ceilalți actori locali implicați în turism ◆ Dispariția meșteșugurilor tradiționale și a activităților de artizanat ◆ Instabilitatea legislativă; sistem legislativ nefavorabil pentru IMM-uri

Capitolul II - DEFINIREA CONCEPTULUI DE DEZVOLTARE A DESTINAȚIEI ECOTURISTICE ȚARA DORNELOR

1. Delimitarea destinației și zona internă a acesteia

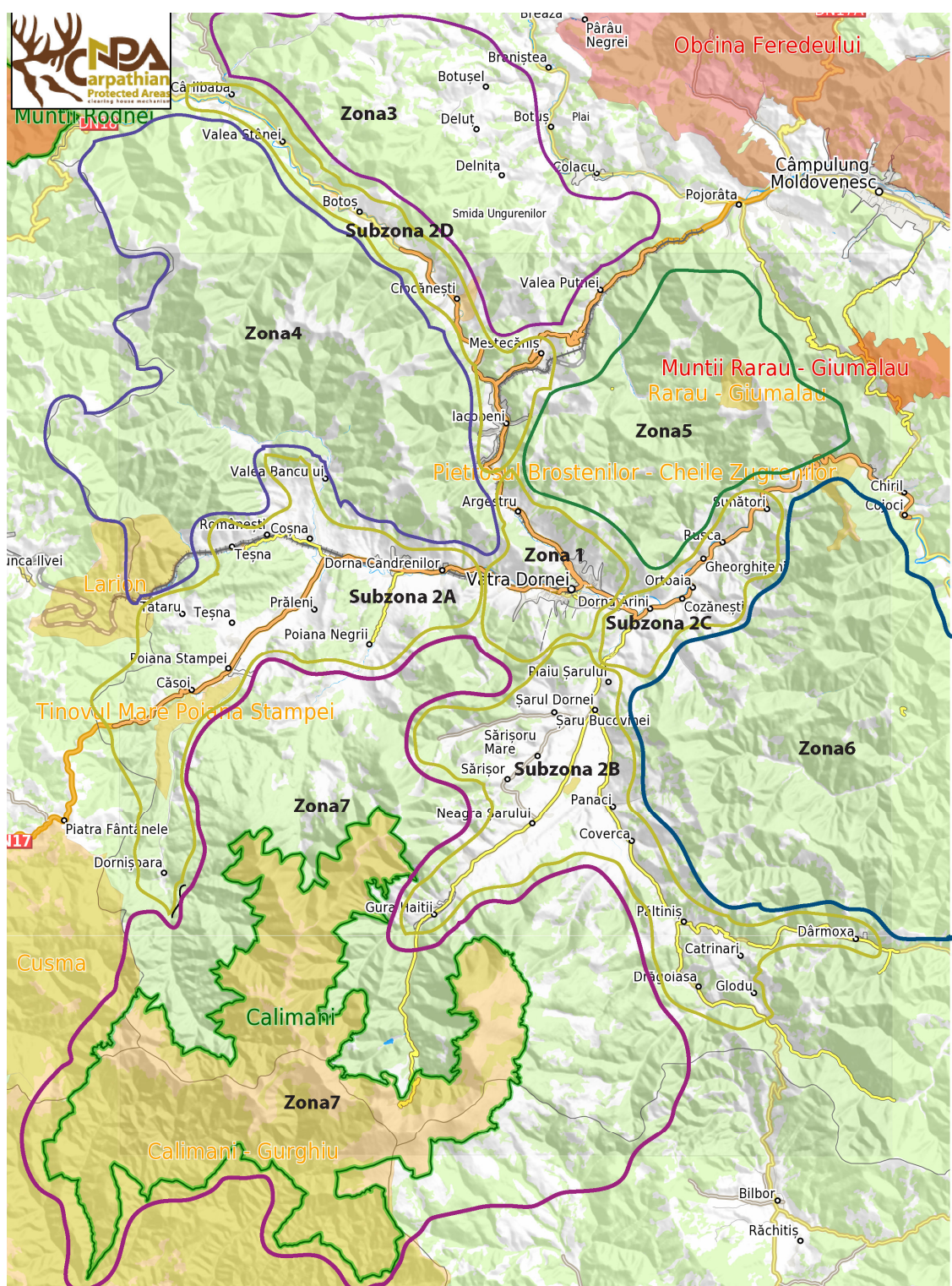

Fig. 9 - Zonarea internă a destinației ecoturistice Țara Dornelor

Privită ca și potențială destinație ecoturistică, Țara Dornelor cuprinde atât Depresiunea Dornelor cât și masivele muntoase înconjurătoare: Munții Călimani (la sud), Munții Suhard (la nord), Munții Giumalău (la nord-est) și Munții Bistriței (Masivul Pietrosu Bistriței-la est), precum și comunitățile umane aferente: orașul Vatra Dornei – ca principală poartă de acces și localitățile componente ale comunelor Dorna Arini, Dorna Candrenilor, Panaci, Șaru Dornei și Poiana Stampei. Acestea se adaugă și alte comunități ce sunt, din punct de vedere geografic și istoric parte integrantă a Țării Dornelor.

Localitatea Ciocănești, cu toate că este situată la limita geografică a bazinului Țării Dornelor, este considerată în acest studiu ca fiind parte din destinația ecoturistică Țara Dornelor, datorită legăturilor geografice și istorice pe care le are cu această zonă, datorită potențialului pe care îl are pentru dezvoltarea acestui tip de turism, ca localitate situată la limita nordică a Masivului Suhard.

Având drept scop dezvoltarea unor produse turistice care să aibă la bază specificul cadrului natural și ofertei culturale, a fost realizată o zonare a micro-regiunii turistice Țara Dornelor. Această zonare permite o mai bună inventariere a potențialului turistic, identificarea unor produse specifice precum și o mai bună organizare și prioritizare a obiectivelor și acțiunilor necesare pentru atingerea acestor obiective. Pornind de la specificul natural și uman al localităților și unităților naturale învecinate, ce ar putea contribui la dezvoltarea unei experiențe turistice distincte, au fost astfel definite **7 posibile zone** a căror dezvoltare va contribui la dezvoltarea Țării Dornelor ca destinație ecoturistică (Fig. 9):

- **ZONA 1:** ce cuprinde orașul stațiune balneo-climaterică Vatra Dornei și zona aferentă acestuia, cu oferta turistică proprie (inclusiv domeniul schiabil);
- **ZONA 2:** zona rurală, împărțită în patru subzone:
 - Subzona 2A** – ce cuprinde localitățile situate la vest de Vatra Dornei, pe valea râului Dorna, dispusă de-a lungul drumului european E576, inclusiv ramificațiile acesteia aferente comartimentelor Coșa și Dornișoara (comunele Dorna Candrenilor, Coșna, Poiana Stampei);
 - Subzona 2B** – incluzând localitățile aferente compartimentului Șarul Dornei-Panaci
 - Subzona 2C** – incluzând localitățile aparținând comunei Dorna Arini;
 - Subzona 2D** – localitățile componente ale comunelor Iacobeni și Ciocănești, situate pe valea Bistriței Aurii, în amonte de Vatra Dornei;
- **ZONA 3:** Obcina Mestecănișului;
- **ZONA 4:** Masivul Suhard;
- **ZONA 5:** Masivul Giumalău;
- **ZONA 6:** Munții Bistriței (în special zona Pietrosul Bistriței – Cheile Zugrenilor)
- **ZONA 7:** Masivul Călimani și arealul Parcului Național Călimani.

Dezvoltarea acestor zone pe baza unui specific natural și cultural poate permite dezvoltarea unor pachete turistice care să se adreseze unor categorii diverse de turiști și care să poată fi corelate în cadrul unor circuite turistice care să acopere întreaga zonă.

2. Specificitatea zonelor

Zona 1 – Zona stațiunii balneo-climaterice Vatra Dornei

Beneficiind de tradiție și renume, de un potențial natural complex și de un avans considerabil în ceea ce privește dezvoltarea serviciilor turistice și serviciilor de bază, zona aferentă municipiului Vatra Dornei deține o ofertă de activități ce poate fi pentru moment complementară celor din mediul rural. De aceea, potențialul turistic și evoluția acestei zone trebuie avute în vedere în planificarea dezvoltării turismului rural din Bazinul Dornelor.

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

Poziționarea specifică a zonei în cadrul destinației ecoturistice

- Ocupă o poziție geografică relativ centrală în raport cu restul destinației, beneficiază de un grad de conectare superior la axele principale și mijloacele cele mai importante de transport, fapt pentru care reprezintă principalul centru nodal de acces și distribuire a fluxurilor de turiști în zonă;
- Singurul centru de servicii de bază al destinației;
- Vatra Dornei este un renumit centru pentru turismul balnear cu o bază de tratament modernizată;
- Vatra Dornei este o stațiune de schi de importanță regională și națională;
- Gradul de ocupare al structurilor de cazare prezintă discrepanțe mari între perioada de sezon și cea de extrasezon;
- Capacitate de cazare diversificată (hoteluri, pensiuni urbane de diferite categorii);
- Posibilități variate de petrecere a timpului liber, ce pot fi îmbunătățite.

Promovare specifică:

- ◆ Zona de servicii de bază a destinației (ex. poștă, magazine specifice, servicii sanitare, bancare etc.);
- ◆ Turism de afaceri și conferințe cu număr limitat de participanți;
- ◆ Sporturi de iarnă;
- ◆ Turism balneo-climateric;

Produs specific:

- ◆ Centru de distribuire a turiștilor și informației turistice și zonă de servicii;
- ◆ Oferta de turism specifică orașului Vatra Dornei poate acoperi parțial și turismul activ și ecoturismul (ex. pensiunile de la periferia orașului sau programele de Nordic Walking, cicloturism, agrement ecvestru);

Zona 2 – Zona rurală Țara Dornelor

Întreaga destinație a Țării Dornelor are ca zonă centrală această zonă rurală. Beneficiile sociale și economice ale dezvoltării ecoturismului trebuie să se regăsească în special în această zonă atât pentru a sprijini, prin diversificare, economia locală rurală cât și pentru a susține un tip de dezvoltare durabil. În funcție de localizare au fost identificate 4 subzone:

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

- Zonă cu peisaj montan specific, agro-pastoral, strâns legat de ocupația locală de bază (creșterea animalelor) cu culmi domoale, case tradiționale, cu gospodării înconjurate de suprafețe mari de fânețe, pășuni, mici arături ce urcă pe versanți până la limita pădurii;
- În vatra satelor există arii naturale protejate cu potențial turistic și educativ;
- Localitățile reprezintă puncte de acces către traseele montane din munții învecinați;
- Număr relativ mare de structuri de cazare ce oferă un grad diferit de confort:
 - * pensiuni agroturistice (majoritatea de 2 margarete), de dimensiuni mici, ce oferă produse culinare tradiționale și produse alimentare naturale, ce provin din gospodăriile proprii;
 - * pensiuni de tip urban (3-4 margarete) ce oferă un grad mai ridicat de confort, beneficiind de facilități suplimentare (restaurant, piscină, saună, sală de conferințe, etc).
- Datini și obiceiuri populare bine păstrate, promovate la nivel național și internațional prin intermediul ansamblurilor folclorice și la nivel local prin festivalurile populare organizate anual;
- Muze ale satului (unele necesitând o mai bună amenajare și organizare);
- Zona este cunoscută pentru produsele lactate și apa minerală (mărci locale bine cunoscute la nivel național: Dorna, Poiana Negri, LaDorna);
- Serviciile de bază sunt relativ bine dezvoltate în zona rurală (în special în centrele de comună) și pot fi compensate prin oferta orașului Vatra Dornei;
- Serviciile turistice (puncte de informare turistică, centre de vizitare, centre de închiriere pentru biciclete, skiuri, etc) sunt încă destul de slab dezvoltate în zona rurală, însă există proiecte în derulare în acest sens;
- În zonă există puncte în care își desfășoară activitatea tur-operatori ce organizează activități de turism ecvestru, river rafting, tururi ghidate;
- Localități componente ale programului turistic județean *Drumul ouălor încondeiate*.

Poziționarea specifică a zonei în cadrul destinației

Produs specific:

Această zonă este centrală pentru destinația Țara Dornelor prin:

- * concentrarea tuturor serviciilor de bază și turistice și a obiectivelor turistice culturale;
- * oferta de turism rural de relaxare și servicii de masă bazate pe produse naturale locale;
- * oportunitățile pe care le oferă pentru organizarea de activități ecoturistice și de turism activ, atât în vetrele localităților cât și în masivele montane învecinate (cicloturism, echitație și turism ecvestru, drumeție, plimbări, schi fond, schi pentru începători, drumeții în arii protejate, etc.);
- * posibilitățile de agrement existente pentru familii și grupuri mici, bazată pe oferta de produse de recreere activă;
- * posibilitatea dezvoltării de ofere turistice care să îmbine turismul rural cu turismul montan (în special tururi scurte sau tururi tematice în întreaga zonă rurală a Dornelor).

Promovare specifică:

- * Ofertă de turism rural real: relaxare, produse alimentare naturale, liniște;
- * Ofertă pentru familii;
- * Oferta de cazare și turism activ în zona rurală și posibilitatea de acces în munții din împrejurimi pentru drumeții mai lungi.

Această zonă include subzonele: 2A (Dorna Candrenilor - Poiana Stampei - Coșna), 2B (Șaru Dornei - Panaci), 2 C (Dorna Arini) și 2 D (Iacobeni - Ciocănești - Cârlibaba).

Subzona Dorna Candrenilor - Poiana Stampei - Coșna (2A)

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

- Deși în cadrul acestei zone sunt prezente numeroase obiective naturale și culturale de interes turistic (Fișele 1,2,3), **serviciile turistice** (de cazare și agrement) **sunt mai slab dezvoltate aici decât în celelalte compartimente ale Țării Dornelor** (exceptând zona Poiana Negri);
- Per ansamblu, cu excepția satului Poiana Negrii, **subzona este mai îndepărtată și mai slab conectată cu zona Parcului Național Călimani**, dar mai strâns legată de masivul Suhard și M-ții Bârgăului, de care se poate lega oferta locală de turism;
- **De această zonă se leagă accesul în masivele: Suhard** (prin Coșna, Dorna Candrenilor – spre creasta principală cu vârfurile Oușoru și Fărăoane) și **Călimani** (Poiana Negri – spre 12 Apostoli-Lucaciu și Dornișoara – spre culmile Strunioru, Bistricioru și vestul crestei principale).
- În zonă sunt **bine reprezentate obiectivele turistice culturale** (Fișele 1,2,3) iar evenimentele locale organizate anual au rolul de a promova specificul folcloric al zonei precum și produsele locale (Festivalul Fructelor de Pădure – Coșna, Festivalul *Flori pe Dorna* – Poiana Stampei);
- Punct de informare Tășuleasa Social - activități educative / ed ecologică

Punctele slabe ale zonei

- lipsa punctelor de informare turistică și o mai slabă reprezentare a tur-operatorilor;
- sub-valorificarea potențialului natural (grad redus de amenajare a obiectivelor)
- număr mic de structuri de cazare (excepție fac Poiana Negri și centrul Poiana Stampei)
- ofertă slabă de activități de turism activ
- Infrastructura de vizitare a Tinovului Mare Poiana Stampei este învechită și deficitară în informații și posibilități de interpretare a naturii

Posibilități de dezvoltare

- o turism științific legat de rezervația științifică Tinovul Mare Poiana Stampei
- o Agroturism și turism activ
- o Zone pretabile pentru cicloturism și mountain-biking (Dorna Candrenilor, Coșna, Tătaru, Valea Bancului)
- o Stâni turistice
- o Ateliere de meșteguri (țesut, încondeiat ouă) deschise turiștilor

Necesități pentru dezvoltarea turistică a zonei:

- Dezvoltarea infrastructurii de informare turistică (centre/puncte de informare) și materiale
- O mai bună amenajare și dotare cu mijloace interpretative a Muzeului Poiana Stampei
- Dezvoltarea unei rețele de trese cicloturistice și de drumeție
- Refacerea infrastructurii de interpretare și vizitare a Tinovului Poiana Stampei

POIANA STAMPEI

Fișa nr. 1

Obiective și atracții turistice

Culturale:

- ◆ Casa Muzeu
- ◆ Cimitirul militar (Dornișoara – Podul Joseni)
- ◆ **Drumul ouălor încondeiate** (proiect turistic județean) și meșteri populari renumiți pentru acest meșteșug

Evenimente culturale:

- Serbare câmpenească anuală: **Festivalul "Flori pe Dorna"** și **Ziua Tinovului Mare**

Casa—muzeu Poiana Stampei

Acces

Accesul în comună:

- Drum european recent modernizat și reabilitat – E576 (acces la Casa-muzeu și o parte din pensiuni)
- Acces auto și cu mijloace de transport în comun,
- Acces feroviar la Dornișoara (2 trenuri /zi)

Acces către obiectivele turistice principale:

Drum comunal neasfaltat (pietruit)

- acces spre Tinovul Mare și Dornișoara
- acces la traseele turistice spre Călimani (partea de vest a crestei principale – vârfurile Piatra Dornei, Bistricioru, Strunioru, etc)

Pensiunea Casa Florea

Naturale:

- ◆ Tinovul mare - Căsoi
- ◆ În Călimani: Vf. Gruiul Mare – monument al eroilor
- ◆ Drumul Mariei Tereza

Trasee turistice montane către:

- ⇒ Mții Bârgăului,
- ⇒ Piatra Fântânele
- ⇒ Călimani (prin Dornișoara) spre: Vf. Gruiu, Piatra Dornei, Strunior, Bistricior, 12 Apostoli
- ⇒ Suhard (Vf. Omu, Fărăoane)

Roua cerului
(*Drosera rotundifolia*)

Cazare și servicii

Cazare:

Număr total de unități de cazare: 5 + cel puțin două în construcție

Comfort: ** (majoritatea)

Pensiuni agroturistice (ANTREC)

Pensiuni ecoturistice (Eco-România): Casa Florea

Servicii de bază:

Masă: 2 restaurante (ex. LuxFlora)

Baruri: 2

Unități de servire a produselor alimentare și de larg consum: centru Poiana Stampei, Dornișoara

Benzinărie: Poiana Stampei

Farmacie: centru Poiana Stampei

DORNA CANDRENILOR

Fișa nr. 2

Obiective și atracții turistice**Culturale:**

- ◆ Muzeul satului - Colecția personală Lazăr Pardău
- ◆ Drumul ouălor încondeiate

Evenimente culturale: -**Acces**

Popas - Apa rece (Călimani)

Accesul în comună:

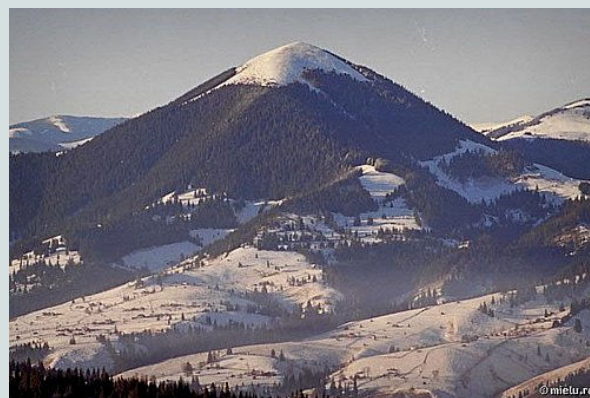
- Drum european recent modernizat și reabilitat – E576
- Cale ferată (magistrala transcarpatică)

Acces către obiectivele turistice principale:

- trasee din centrul comunei spre creasta munților Suhard (vf. Oușoru)
- drum de acces recent modernizat spre Călimani (prin Poiana Negrii, până la capătul satului) – traseu 12 Apostoli și schitul Apa Rece

Servicii de bază:**Masă:** 2 restaurante (Poiana, Karelia)**Baruri:** 4**Unități de deservire a produselor alimentare și de larg consum:** centru Dorna Candrenilor, Poiana Negri**Benzinărie:** -**Farmacie:** centru Dorna Candrenilor**ATM/Bancă:** -**Naturale:** -**Trasee turistice montane către:**

- ⇒ Mții Călimani (din Poiana Negri) - către 12 Apostoli, Vf. Lucaciu, Vf. Tihu, Piatra Dornei
- ⇒ Mții Suhard: Vf. Oușoru (cca 2h)

Vf. Oușoru—1639 m

Cazare și servicii**Cazare:****Număr total de unități de cazare:** 6**Comfort:** ** (majoritatea), *** și ****

Pensiuni agroturistice (ANTREC) -

Pensiuni ecoturistice (Eco-România): -

Zona dispune de un număr redus de unități de cazare, cu un grad ridicat de concentrare (Poiana Negrii) și cu o diversificare mare a gradului de confort (- ****)**

Pensiunea Poiana - Poiana Negri

COȘNA

Fișa nr. 3

Obiective și atracții turistice

Culturale: -

Evenimente culturale:

- **5-6 sept. – Festivalul fructelor de pădure** (începând din 2006)

Resurse:

- Ansamblul Folcloric Coșnencuța

Roua cerului
(*Drosera rotundifolia*)

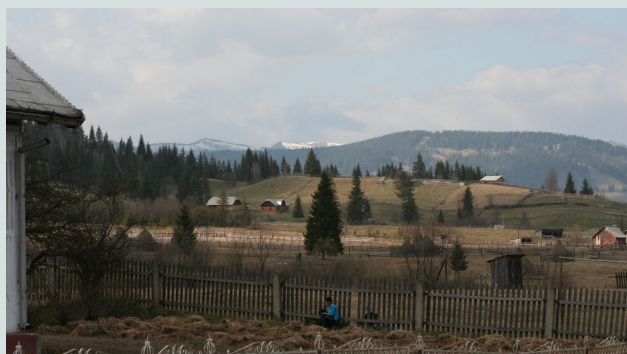
Acces

Accesul în comună:

- Drum comunal recent modernizat, conectat la drumul european E576

Acces către obiectivele turistice principale:

- Sat Valea Bancului - drum comunal neasfaltat – acces (motorizat) spre creasta Suhardului, sub Vf. Fărăoane (aproiere de Lacul Icoana)
- acces spre Tinovul Românești: drum comunal asfaltat

Naturale:

- ◆ Tinovul de la Românești – sit Natura 2000

Trasee turistice montane către:

- ⇒ Mții Suhard (prin Valea Bancului) către creasta principală—Vf. Fărăoane
- ⇒ Mții Bârgăului

Tinovul de la Românești (SCI - Natura 2000)

Cazare și servicii

Cazare:

Număr total de unități de cazare: 0 (nu există pensiuni)

Comfort: -

Pensiuni agroturistice (ANTREC) -

Festivalul Fructelor de Pădure - Coșna

Servicii de bază:

Masă: restaurante -

Baruri: -

Unități de deservire a produselor alimentare și de larg consum: centru Coșna

Farmacie: -

ATM/Bancă: -

Subzona Șaru Dornei - Panaci (2B)

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

- este zona cel mai strâns legată de Parcul Național Călimani, fiind înconjurată de crestele montane ale calderei și prelungirile acestora;
- deține un număr mai mare de spații de cazare cu specific rural;

Puncte tari

- Un obiectiv natural deosebit, specific zonei dar încă nevalorificat turistic - Tinovul din comuna Șaru Dornei;
- Obiective culturale: biserica din Panaci (*Catedrala Munților*), muzeul satului din Șaru Dornei (în curs de amenajare);
- Ansambluri folclorice și festivaluri populare locale: Zilele comunei Panaci, Festivalul Bujorului de Munte, Șaru Dornei.
- Posibilități de acces în masivele Călimani (din aproape toate localitățile) și Munții Bistriței (din Panaci, Păltiniș)
- Ofertă de activități turistice de agrement (turism ecvestru: Centrul de echitație Bucovina Rangers, Neagra Șarului, Centrul de echitație al Parcului Național Călimani - Șaru Dornei)
- Existența Potecii Tematice 12 Apostoli (cu punct de plecare din Gura Haitii)

Punctele slabe ale zonei

- accesibilitatea mai redusă datorată situării acestei zone în raport cu municipiul Vatra Dornei și principalele căi de transport
- sub-valorificarea potențialului cultural prin intermediul obiectivelor fixe vizitabile (muzee, ateliere meșteșugărești, etc)
- gradul mai redus de diversificare a categoriilor de confort pentru structurile de cazare existente

Posibilități de dezvoltare

- o turism științific legat de Parcul Național Călimani și Tinovul Șaru Dornei
- o Agroturism și turism activ, focalizat atât pe familii cât și grupuri (mici și mari)
- o Zone pretabile pentru cicloturism și mountain-biking (Sărișor, Neagra - Panaci, Panaci– Păltiniș - Neagra Broșteni, ș.a.)
- o Stâni turistice, ateliere meșteșugărești (țesut, încondeiat ouă, prelucrarea lemnului) și case-muzeu deschise turiștilor

Necesități pentru dezvoltarea turistică a zonei:

- Dezvoltarea infrastructurii și materialelor de informare (centre/puncte de informare)
- Dezvoltarea unei rețele de trese cicloturistice și de schi fond
- Amenajarea unor muzee /ateliere/stâni turistice

ȘARU DORNEI

Fișa nr. 4

Obiective și atracții turistice

Culturale:

- ◆ Casa Muzeu - fam. Pața
- ◆ Moara Băuca, Gura Haitii
- ◆ Megaliții de la Gura Haitii

Evenimente culturale:

- Sfârșitul lunii Iunie - **Festivalul Bujorului de Munte** – Neagra Șarului

Poteca Tematică 12 Apostoli—Gura Haitii

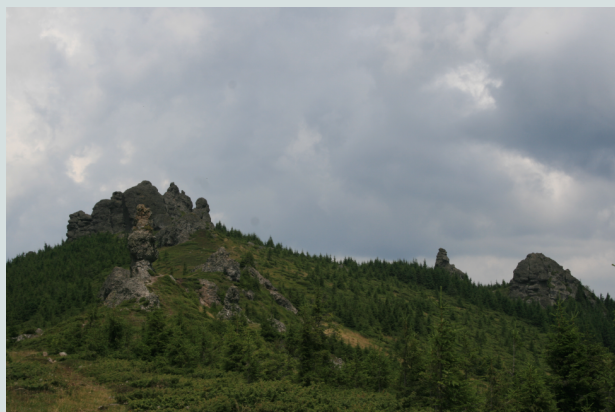
Acces

Accesul în comună:

- Drum județean recent reabilitat și modernizat (Gura Negrii - Șaru Dornei) conectat la DN18B prin Gura Negrii

Acces către obiectivele turistice principale:

- Drum comunal reabilitat până la Gura Haitii, acces spre Tinovul mic Șaru Dornei, creasta principală a calderei (12 Apostoli (poteca tematică), Călimaniul Cerbului, Pitrosul)
- Drumuri comunale asfaltate (Șaru Dornei - Gura Haitii, Șaru Dornei - Sărișor - Neagra Șarului)

Rezervația geologică 12 Apostoli - Parcul Național Călimani

Naturale:

- ◆ Tinovul mic Șaru Dornei
- ◆ Parcul Național Călimani

Trasee turistice montane către:

- ⇒ Mții Călimani (spre toate punctele de pe rama estică, centrală și nordică a masivului), cu puncte de plecare din: Sărișor, Neagra Șarului, Gura Haitii
- ⇒ Poteca tematică 12 Apostoli

Bujorul de munte
(*Rhododendron kotschyi*)

Cazare și servicii

Cazare:

Număr total de unități de cazare: 12 + altele în construcție

Comfort: ** - *** (majoritatea)

Pensiuni agroturistice (ANTREC) -

Pensiuni ecoturistice certificate:

Pensiunea Amfora, Neagra Șarului - *** (20 locuri)

Pensiunea Poarta Călimanilor, Gura Haitii - ** (10 locuri)

Alte facilități turistice:

- ◆ Centrul de Echitație Bucovina Rangers (Neagra Șarului)
- ◆ Centrul de Echitație al Parcului Național Călimani (Șaru Dornei)

Servicii de bază:

Masă: Șaru Dornei (Restaurant Karmina)

Baruri: Șaru Dornei, Neagra Șarului

Unități de deservire a produselor alimentare și de larg consum: Șaru Dornei, Neagra Șarului, Gura Haitii

Benzinărie: -

Farmacie: Neagra Șarului

ATM/Bancă: -

PANACI

Fișa nr. 5

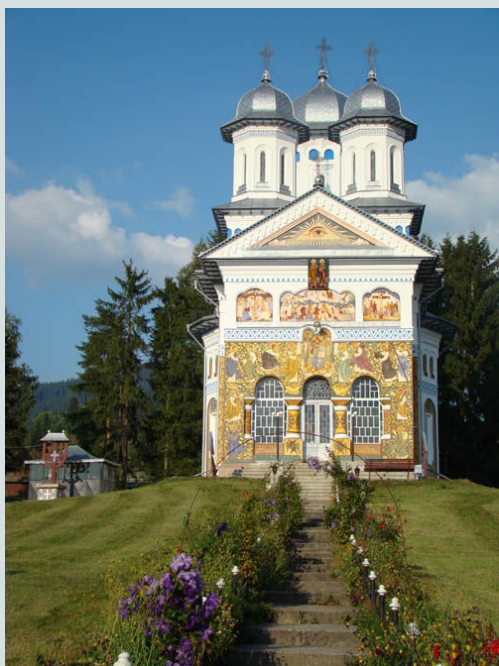
Obiective și atracții turistice

Culturale:

- ◆ Biserica "Catedrala Munților"
- ◆ Fabrica de produse lactate ecologice CAMILACT
- ◆ Schitul Păltiniș

Evenimente culturale:

- Zilele comunei Panaci (mijlocul lui august)

Biserica "Catedrala Munților"

Acces

Accesul în comună:

- Drum județean recent reabilitat și modernizat conectat la DN18B prin Gura Negrii

Acces către obiectivele turistice principale:

- Acces auto drum comunal și forestier spre Mții Bistriței - schitul Piatra Tăieturii și traseul de creastă
- Vf. Călimaniul Cerbului (din Coverca și Păltiniș - drum pietruit)
- schitul de la Păltiniș și spre Bilbor (drum asfaltat până în Păltiniș)

Naturale:

- ◆ Tinovul mic Șarul Dornei
- ◆ Parcul Național Călimani

Trasee turistice montane către:

- ⇒ Mții Călimani (spre rama sudică a calderei), cu puncte de plecare din: Coverca, Păltiniș
- ⇒ Mții Bistriței (din Păltiniș)

Cazare și servicii

Cazare:

Număr total de unități de cazare: 6 + 2 în construcție

Comfort: ** (majoritatea)

Pensiuni agroturistice (ANTREC) -

Pensiuni ecoturistice crtificate:

Pensiunea Popasul Hunea, Panaci - **

Servicii de bază:

Masă: 2 restaurante - Șaru Dornei, Panaci (Karmina, CamyLact)

Baruri: Panaci

Unități de deservire a produselor alimentare și de larg consum: centru Panaci

Benzinărie: -

Farmacie: Panaci

ATM/Bancă: -

Fabrică de produse lactate ecologice

Subzona Dorna Arini (2C)

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

- Deține un număr mai mare de spații de cazare cu specific rural și categorii variate de confort;
- Zona permite accesul în mai multe masive montane aflate la est de Vatra Dornei: Giumalău (prin Rusca, Cheile Zugrenilor), Rarău (Cheile Zugrenilor și Chiril), Munții Bistriței (prin Dorna Arini și Rusca) și Pietrosul Bistriței (prin Cheile Zugrenilor și Rusca);
- Un potențial ridicat și variat pentru activități de turism activ și ecoturism (river rafting, escaladă, tiroliană, ciclism și mountain-biking, turism religios și turism științific)

Puncte tari

- Cheile Zugrenilor reprezintă un punct de atracție în sine atât prin peisajul pitoresc cât și prin posibilitatea organizării unor forme specifice de turism activ (escaladă pe gheață, river-rafting);
- Un peisaj mai pitoresc și mai variat, cu culmi abrupte, creste stâncoase, sectoare de chei;
- Un număr mai mare de pensiuni și o varietate mai mare a serviciilor de cazare.
- Ansambluri folclorice și festivaluri populare locale: Festivalul Cetinii
- Ofertă de activități turistice de agrement (turism ecvestru: Centrul de echitație Le Baron, Cozănești)

Punctele slabe ale zonei

- sub-valorificarea potențialului cultural prin intermediul obiectivelor fixe vizitabile (muzee, ateliere meșteșugărești, etc)

Posibilități de dezvoltare

- Agroturism și turism activ, focalizat atât pe familii cât și grupuri (mici și mari)
- Zone pretabile pentru cicloturism și mountain-biking (Vatra Dornei - Gheorghițeni, Sunători, ș.a.)
- Stâni turistice, ateliere meșteșugărești (țesut, încondeiat ouă, prelucrarea lemnului) și case-muzeu deschise turiștilor

Necesități pentru dezvoltarea turistică a zonei:

- Dezvoltarea infrastructurii și materialelor de informare (centre/puncte de informare)
- Dezvoltarea unei rețele de trese cicloturistice și a unor poteci tematice
- Amenajarea muzeului satului /ateliere meșteșugărești/stâni turistice
- Marcarea și amenajarea corespunzătoare a potecilor și traseelor pentru drumeție (Mții Bistriței, Giumalău)
- Îmbunătățirea infrastructurii pentru turism activ (trasee de escaladă, escaladă pe gheață, puncte pentru amenajarea de tiroliană, trasee de schi fond)
- Centru pentru închiriere biciclete / schiuri
- Amenajarea corespunzătoare a zonei de agrement Zugreni

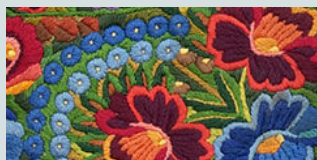
DORNA ARINI

Fișa nr. 6

Obiective și atracții turistice

Culturale:

- ◆ Catedrala Acoperământul Maicii Domnului
- ◆ Vâltoarea de la Cozănești

Evenimente culturale:

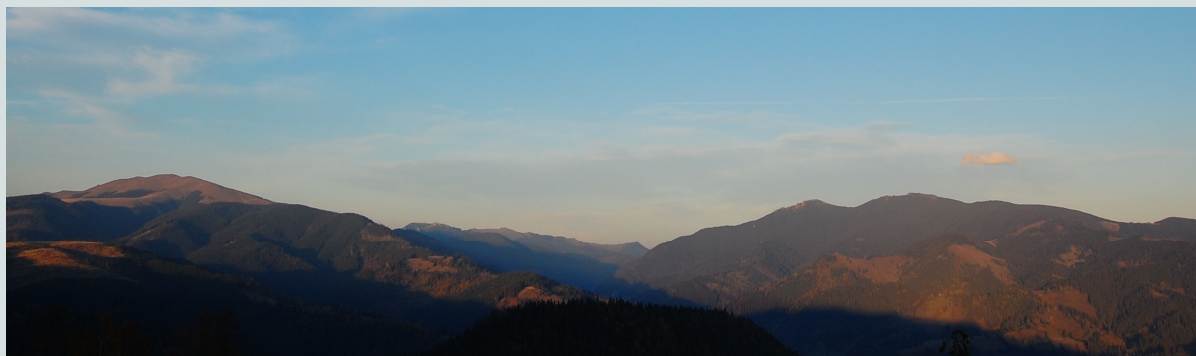
- Festivalul Cetinii

Naturale:

- ◆ Rezervația Cheile Zugrenilor
- ◆ Masivul Pietrosul Bistriței
- ◆ Cascada de gheață - Zugreni
- ◆ Stânca Rusca I - trasee de escaladă (neamenajată)
- ◆ Sector de râu pretabil pentru river rafting

Trasee turistice montane către:

- ⇒ Mții Bistriței (puncte de plecare din: Zugreni, Cozănești, Rusca, Ortoaia) spre creasta principală
- ⇒ Mții Giumalău (din Zugreni, Rusca)
- ⇒ Mții Rarău (din Zugreni)

Acces

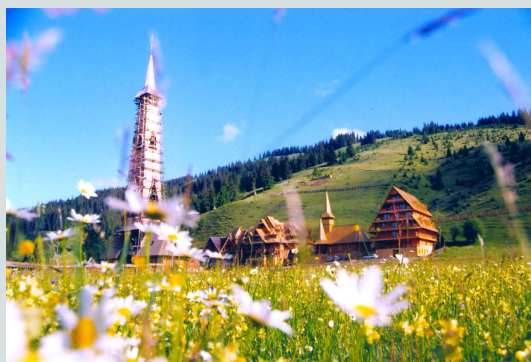
Vedere panoramică: Mții Giumalău, Rarău, Pietrosul Bistriței

Accesul în comună:

- DN18B dinspre Piatra Neamț
- Conectat la E576 prin Vatra Dornei

Acces către obiectivele turistice principale:

- Din DN18B, prin Rusca: acces auto spre Giumalău și Pietrosul Bistriței pe drum forestier de pământ
- Drumuri comunale și forestiere (din Cozănești, Ortoaia)
- Din DN 18B - Zugreni - punct de plecare pentru trasee de drumeție montană

Mănăstirea Acoperământul Maicii Domnului

Cazare și servicii

Cazare:

Număr total de unități de cazare: cca 20

Comfort: ** - ***

Pensiuni agroturistice (ANTREC)

Pensiuni ecoturistice crtificate:

Pensiunea Valea Dornelor, Ortoaia - * (10 locuri)**

Alte facilități turistice:

- ◆ Centru de Echitație (Cozănești)
- ◆ Serviciu de Salvamont

Servicii de bază:

Masă: Cozănești (Pensiunile LeBaron, Valurile Bistriței)

Baruri: Cozănești (Pensiunile LeBaron, Valurile Bistriței)

Unități de deservire a produselor alimentare și de larg

consum: Dorna Arini, Rusca, Ortoaia

Benzinărie: -

Farmacie: Dorna Arini centru

ATM/Bancă: -

Subzona Iacobenii - Ciocănești - Cîrlibaba (2D)

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

- Deține un număr mai redus de spații de cazare, majoritatea celor existente având caracter agroturistic și fiind concentrate în satul turistic Ciocănești; În sectorul aferent comunei Iacobenii serviciile de cazare și serviciile turistice sunt mult mai slab reprezentate, cu excepția zonei pasului Mestecăniș;
- Zona permite accesul în masivul Suhard (față de care se află la o distanță mai mare în comparație cu localitățile de pe versantul sud-vestic) și în Obcina Mestecăniș.

Puncte tari

- Statutul de sat turistic al Ciocăneștiului. Ciocăneștiul este o zonă deja cunoscută ca destinație turistică în special datorită tradițiilor și arhitecturii locale, muzeului și festivalului ouălor încondeiate, beneficiind de un număr mare de structuri de cazare agro-turistice;
- Existența infrastructurii de informare turistică (punct de informare, muzeu) și un potențial turistic cultural și ecoturistic bogat
- Caracterul de unicitate prin arhitectura și păstrarea tradițiilor
- Evenimente culturale (festivaluri) binecunoscute

Punctele slabe ale zonei

- Zonă periferică în raport cu Depresiunea Dornelor și municipiul Vatra Dornei
- Servicii de bază mai puțin dezvoltate

Posibilități de dezvoltare

- o Agroturism și turism activ, focalizat atât pe familii cât și grupuri (mici și mari)
- o Turism cultural

Necesități pentru dezvoltarea turistică a zonei:

- Crearea materialelor de informare turistică și promovarea potențialului existent
- Dezvoltarea unei rețele de trese cicloturistice
- Marcarea, semnalizarea și amenajarea corespunzătoare a potecilor și traseelor pentru drumeție (Mții Suhard, Obcina Mestecăniș) și asigurarea serviciilor de salvare montană și patrulă, dezvoltarea infrastructurii pentru turismul montan (refugii)
- Îmbunătățirea infrastructurii pentru agrement (zone de camping, pârtia de schi Cîrlibaba)
- Centre pentru închiriere biciclete / schiuri

CIOCĂNEȘTI

Fișa nr. 7

Obiective și atracții turistice

Culturale:

- ◆ Sat turistic de tip muzeu viu

Evenimente culturale:

- Drumul ouălor încondeiate
- **Festivalul Ouălor Încondeiate** (martie-aprilie)
- **Festivalul Național al Păstrăvului** (august)

Biserica Oița

Acces

Accesul în comună:

- Drum național DN 18B Vatra Dornei-Borșa

Acces către obiectivele turistice principale:

- Drum național, drumuri comunale neasfaltate și forestiere spre creasta Suhardului
- Fără acces feroviar

Gospodărie tradițională din comuna Ciocănești

Naturale: -

Trasee turistice montane către:

- ⇒ Mții Suhard - către: Vf. Fărăoane, Lacul Icoana

Cazare și servicii

Cazare:

Număr total de unități de cazare: cca 15

Comfort: ** majoritatea)

Pensiuni agroturistice (ANTREC)

Pensiuni ecoturistice crtificate: -

Alte facilități turistice:

- ◆ Muzeul satului
- ◆ Punct de informare turistică

Servicii de bază:

Masă: -

Baruri: -

Unități de deservire a produselor alimentare și de larg consum: Ciocănești, Botuș

Benzinărie: Valea Stânii

Farmacie: Ciocănești

ATM/Bancă: -

Subzona 4: Munții Suhard

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

- Deține un număr mai redus de spații de cazare, majoritatea celor existente având caracter agroturistic și fiind concentrate în satul turistic Ciocănești; În sectorul aferent comunei Iacobeni serviciile de cazare și serviciile turistice sunt mult mai slab reprezentate, cu excepția zonei pasului Mestecăniș;
- Zonă propice pentru drumeție ușoară și schi de tură, parapantă, călărie, mountain-biking, dar pe timpul verii turiștii evită acești munți din cauza numărului mare de stâni;
- Creastă cu culmi domoale, parțial împădurită, cu numeroase puncte de belvedere;
- Rețeaua de poteci turistice este în general slab semnalizată (stâlpii de marcaj de pe creastă lipsesc în marea lor majoritate);
- Este posibil accesul motorizat datorită numărului mare de drumuri forestiere;
- Pe versantul nordic al masivului există o singură pârtie amenajată de ski, la Cîrlibaba.
- Nu există cabane sau refugii monate, singura posibilitate de înnoptare pe munte fiind la Schitul Sfânta Cruce, pe versantul nordic, în apropiere de Vf. Fărăoane;
- Accesul în masiv este posibil atât din valea Bistriței (Iacobeni, Ciocănești, Cîrlibaba – zona 2 D) cât și din zona 2A (Dorna Candrenilor, Coșna) și din Vatra Dornei.

Poziționarea specifică a zonei în cadrul destinației

- * Zonă pretabilă pentru schiul de tură, cu risc minim de avalanșă și dificultate mică, trasee de turism ecvestru;
- * Zonă ce permite atât practicarea de drumeții scurte (de o zi, din localitățile turistice învecinate) cât și de drumeții mai lungi, pe traseul de creastă (cu înnoptare la cort);
- * Traseul de creastă poate fi integrat într-un circuit mai lung (Rodna– Călimani), deschis.

Promovare specifică:

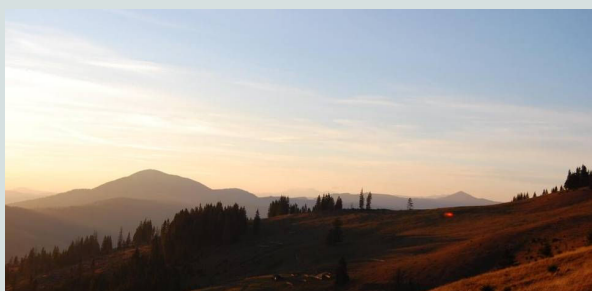
- * Munții Suhard vor fi promovați în special ca o destinație de schi de tură. Infrastructura slab dezvoltată și potențialele probleme cu câinii de la stâni nu îi recomandă ca o destinație de drumeție;
- * Zona Vf. Oușoru poate fi promovată pentru parapantă;

MUNȚII SUHARD

Fișa nr. 8

Obiective

- ◆ Creasta Principală – 32 km (Pasul Rotunda-Vatra Dornei)
- ◆ Pe direcție SE-NV se succed: vârful Oușoru (1639 m), vârful Faraoane (1715 m), vârful Omu (1932 m), lacul Icoana, Schitul Sfânta Cruce
- ◆ Lacul Icoana

Acces

- Posibil acces motorizat (Valea Bancului până sub Vf, Faraoane) și pe alte drumuri forestiere până aproape de creastă (Ciotina)
- **Acces feroviar** prin Iacobenii, Dorna Candrenilor, Vatra Dornei

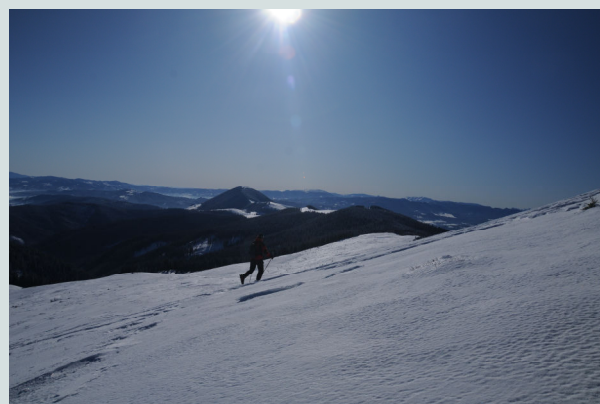
Infrastructură de cazare

- ◆ Nu există refugii sau locuri de campare amenajate

Puncte de plecare:

- ⇒ **Vatra Dornei,**
- ⇒ **Dorna Candrenilor**
- ⇒ **Podu Coșnei**
- ⇒ **Iacobenii**
- ⇒ **Ciocănești**
- ⇒ **Cârlibaba**

Activități specifice:

- ◆ Drumeție
- ◆ schi de tură
- ◆ parapantă
- ◆ mountain-biking

Starea traseelor

- ◆ Marcajele traseelor nu sunt refăcute
- ◆ Sunt necesare refacerea marcajelor, semnalizarea și deschiderea traseelor

IACOBENI - CÎRLIBABA

Fișa nr. 9

Obiective și atracții turistice**Culturale:**

- ◆ Mănăstirile de la Mestecăniș

Evenimente culturale: -**Alte evenimente:**

- ◆ Serbările Zăpezii Cîrlibaba

Naturale:

- ◆ Rezervația Piatra Țibăului - Cîrlibaba

Trasee turistice montane către:

- ⇒ Mții Suhard - din Iacobenii către: Vf. Fărăoane, Lacul Icoana; din Cîrlibaba către: Vf. Omu

Rezervația geologică Piatra Țibăului

Acces**Accesul în comună:**

- Drum național DN 18B Vatra Dornei-Borșa

Acces către obiectivele turistice principale:

- Drum național, drumuri comunale neasfaltate și forestiere spre creasta Suhardului
- Iacobenii: acces feroviar
- Cîrlibaba: fără acces feroviar

Cazare și servicii**Cazare:****Număr total de unități de cazare: cca 4****Comfort: ** și *** (Cîrlibaba)****Pensiuni agroturistice (ANTREC)****Pensiuni ecoturistice crtificate: -****Alte facilități turistice:**

- ◆ Pârtie de schi Cîrlibaba
- ◆ Centru de desfacere a produselor de artizanat (Mestecăniș)

Servicii de bază:**Masă: -****Baruri:** Cîrlibaba, Popas Mestecăniș

Unități de deservire a produselor alimentare și de larg consum: Ciocănești, Botuș

Benzinărie: Iacobenii, Cîrlibaba centru

Farmacie: Iacobenii, Cîrlibaba centru

ATM/Bancă: -

Vedere din Pasul Mestecăniș

Subzona 4: Munții Rarău - Giumalău

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

- Deține un număr mai redus de spații de cazare, majoritatea celor existente având caracter agroturistic și fiind concentrate în satul turistic Ciocănești; În sectorul aferent comunei Iacobenii serviciile de cazare și serviciile turistice sunt mult mai slab reprezentate, cu excepția zonei pasului Mestecăniș;
- Masive montan accesibil, cu culmi domoale, peisaj suablpin, puncte de belvedere asupra masivelor zonelor învecinate (Pietrosul Bistriței, valea Bistriței, Depresiunea Dornelor, valea Moldovei, Obcinile Bucovinei);
- Cei mai accesibili munți din zonă datorită infrastructurii de drumuri de acces auto și poteci turistice în general bine întreținute, a posibilităților de cazare și a distanței mici față de localitățile limitrofe;
- În momentul de față aceștia sunt cei mai vizitați munți din zonă;
- Sunt singurele masive montane care dispun de facilități de cazare: Cabana Giumalău (30 locuri), Hotel Alpin Rarău (cca 100 locuri), Cabana Pastorală (cca 30 de locuri);
- Trasee de legătură cu Cheile Zugrenilor, Pasul Mestecăniș.

Poziționarea specifică a zonei în cadrul destinației

- * Munții Giumalău devin principala destinație pentru drumeții din zonă datorită apropierii față de punctele de acces și a infrastructurii turistice (trasee scurte, poteci și cabană montană), putând fi promovați și pentru mountain biking și ski;
- * Masivul Rarău are un potențial turistic complex, putând fi promovat atât pentru trekking cât și pentru escaladă , pentru mountain biking dar și pentru turism științific (datorită numărului mare de rezervații din cadrul acestuia) și monahal

Promovare specifică:

- * Munții Giumalău pot fi promovați ca o destinație populară de drumeție dar și ski, mountain-biking și snowmobil.
- * Masivul Rarău poate fi promovat ca și o destinație pentru turismul de week-end dar are un potențial ridicat pentru dezvoltarea unui turism complex, care să permită o durată de ședere mai mare, prin posibilitatea de cazare și deplasare zilnică în diferite puncte ale masivului.

MUNȚII GIUMALĂU

Fișa nr. 10

Obiective

- ◆ Creasta Principală – Vf. Giumalău (1856 m),
- ◆ Rezervația naturală Codrii seculari Giumalău (SCI)

Acces

- Posibil acces auto sau motorizat din Rusca (drum forestier)
- **Acces feroviar** din Pojorâta și Vatra Dornei

Infrastructură de cazare

- ◆ Cabana Giumalău (30 locuri)
- ◆ Cabana, schitul și stâna „Gigi Ursu”
- ◆ Nu există locuri de campare amenajate

MUNȚII RARĂU

Obiective

- ◆ Rezervațiile naturale: Pietrele Doamnei, Fânețele montane Todirescu, Moara Dracului, Codrii seculari Slătioara
- ◆ Piatra Șoimului
- ◆ Rezervația științifică Peștera Liliecilor
- ◆ Schiturile Chiril și Izvorul Alb
- ◆ Pârtie de schi în construcție

Acces

- Posibil acces auto sau motorizat din Chiril
- **Acces feroviar** din Câmpulung Moldovenesc și Pojorâta

Puncte de plecare:

- ⇒ Chiril
- ⇒ Cheile Zugrenilor

Activități specifice:

- ◆ Drumeție
- ◆ schi de tură
- ◆ mountain-biking (circuit)
- ◆ Escaladă (Rusca I - traseu neamenajat)

Puncte de plecare:

- ⇒ Vatra Dornei,
- ⇒ Rusca
- ⇒ Cheile Zugrenilor

Starea traseelor

- ◆ Marcajele traseelor într-o stare relativ bună

Activități specifice:

- ◆ Drumeție
- ◆ Mountain-biking (circuit)
- ◆ Escaladă

Infrastructură de cazare

- ◆ Cabana Pastorală (30 locuri)
- ◆ Hotel Alpin
- ◆ Nu există locuri de campare amenajate

Subzona 6: Munții Bistriței

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

- Ușor accesibili, însă potecile au un grad de dificultate ridicat datorită diferenței mari de nivel între zona de acces și creastă și a versanților abrupti;
- Creste stâncose, parțial împădurite, abrupte, natură sălbatică (habitatul ideal pentru viperă, fapt ce reprezintă un element de risc pentru turiști);
- În partea sudică a munților Bistriței se află Schitul Piatra Tăieturii (cu acces auto din Panaci și Barnar).
- Cațărare pe gheață – Cheile Zugrenilor, Cascada Moara Dracului;
- Punctele de belvedere de pe creastă asupra Văii Bistriței și Țării Dornelor;
- Nu există refugii sau cabane montane;
- Traseul turistic este relativ bine marcat (mai puțin partea sudică a crestei);
- Accesul este posibil prin Cheile Zugrenilor și Rusca II;
- Accesul motorizat este posibil până la Schitul Piatra Tăieturii, aproape de creasta principală;

Poziționarea specifică a zonei în cadrul destinației

- * Pietrosu Bistriței (Munții Bistriței) va deveni o zonă specială a acestei destinații, adresându-se în special iubitorilor de sălbăcie și a turiștilor cu o condiție fizică bună, pentru trasee de o zi. De asemenea, traseul de drumeție se poate continua și în Munții Călimani.

Promovare specifică:

- * Pietrosu Bistriței va beneficia de o promovare selectivă pentru segmentul de turiști interesați de natura sălbatică și ce sunt dispuși la un efort fizic susținut.

MUNȚII BISTRİȚEI

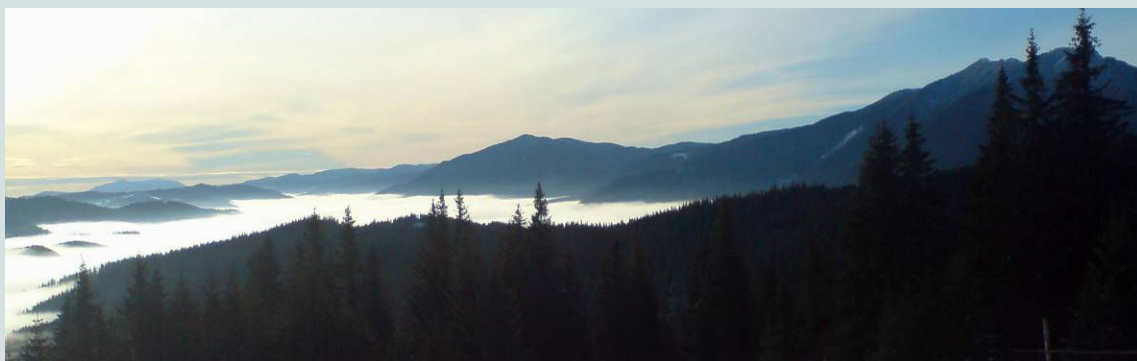
Fișa nr. 11

Obiective

- ◆ Creasta Principală – 32 km (Pasul Rotunda-Vatra Dornei)
- ◆ Cheile Zugrenilor
- ◆ Vârful Pietrosu (1793 m), Vf. Bogolin
- ◆ Schitul Piatra Tăieturii

Puncte de plecare:

- ⇒ Cheile Zugrenilor
- ⇒ Rusca
- ⇒ Panaci
- ⇒ Cozănești
- ⇒ Păltiniș
- ⇒ Barnar (acces auto către Schitul Piatra Tăieturii)

Acces

- Posibil acces auto spre Schit din: Panaci, Baranr și Dorna Arini - legătură cu creasta sudică
- **Fără acces feroviar**

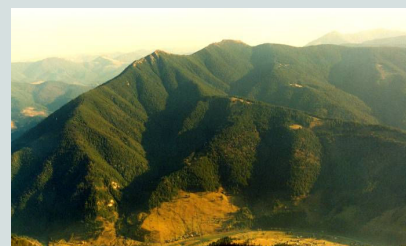
NOTĂ: traseu scurt și dificil, fără posibilitate de înnoptare în refugii/cabane, dificil de campat, posibil de înnoptat la schit – departe de vârf sau în Zugreni

Vedere de pe creasta principală, Vf. Pietrosul

Activități specifice:

- ◆ Drumeție
- ◆ mountain-biking
- ◆ Turism științific

Starea traseelor

- ◆ Stare bună pe creasta nordică
- ◆ Sunt necesare refacerea marcajelor, semnalizarea și deschiderea traseelor pe partea de sud și amenajarea intrării în traseu din Zugreni

Infrastructură de cazare

- ◆ Nu există refugii sau locuri de campare amenajate

Subzona 7: Parcul Național Călimani

TRĂSĂTURI PRINCIPALE

- Cu excepția crestei 12 Apostoli-Lucaciu, Munții Călimani sunt mai izolați, în consecință sunt și cei mai puțini vizitați;
- Oferă o varietate destul de mare de peisaje montane (platouri largi cu jnepeniș, abrupturi și creste stâncoase cu grohotișuri, formațiuni geologice cu aspect antropomorf, lacuri montane, peisaj minier, cascada Băuca, relieful specific de calderă, etc)
- Există trei zone principale de atracție pentru vizitatorii de o zi: *zona 12 Apostoli*, *Vf Pietrosul* cu acces dinspre Țara Dornelor (zona 2B – din Gura Haitii și zona 2A, dinspre Poiana Negri) și *zona lacului Izer* cu acces mai facil dinspre Harghita;
- Unele sectoare ale rețelei de poteci turistice sunt slab semnalizate (Pietrosul Bistriței, Călimaniul Cerbului);
- Posibilități de cazare la Cabana Meteo Reșițiș; nu există refugii montane;
- Este singurul masiv muntos care este acoperit de o arie protejată – Parcul Național Călimani;
- Poteca tematică 12 Apostoli (În curs de amenajare) va oferi posibilități de interpretare a naturii, informare și educație.

Produs specific:

Parcul Național Călimani trebuie să fie proiectat ca o zonă *de elită* pentru drumeție în Țara Dornelor. Produsul specific acestei zone este compus din două componente majore:

- * excursiile de o zi pe poteca tematică 12 Apostoli, Pietrosul, Călimaniul Cerbului, Pietrele Roșii;
- * drumeții de mai multe zile pentru drumeții și iubitorii de natură sălbatică, cu înnopțare la cort, în locurile de campare special amenajate;
- * turism ecvestru (trasee de una sau mai multe zile);
- * existența Parcului exclude în totalitate posibilitatea accesului cu orice fel de mijloace mototrizate (ATV, automobil, snow-mobil).

Totodată, în cadrul Parcului se disting **patru subzone turistice**:

1. *12 Apostoli* ce oferă un acces relativ ușor la formațiunile geologice și în golul alpin – excursii de o zi dinspre Țara Dornelor;
2. *Zona Lacului Izer* – excursii de o zi sau două (cu înnopțare în zona Reșițiș);
3. *Rama calderii vulcanice* – cu acces dinspre zona rurală (zona 2B Șaru Dornei-Panaci) specifică pentru drumeție 2-3 zile;
4. *Restul crestei principale către Colibița sau Mureș* - drumeții de mai multe zile cu echipament de campare adecvat.

- Cu excepția crestei 12 Apostoli-Lucaciu, Munții Călimani sunt mai izolați, în consecință, sunt și cei mai puțini vizitați;

Promovare specifică:

Această zonă se recomandă a fi promovată în mod selectiv pentru mai multe segmente de turiști interesați de natură (inclusiv turism științific), turism activ și tabere educative pentru copii. Obiectivul zonei trebuie să fie acela de a oferi, pe lângă experiența de calitate în natură, posibilitatea de a fi informat și de a *învăța* despre natură în general, despre această zonă (cultură, tradiții, obiceiuri, istorie, etc), despre elementele naturale ocrotite aici și mai ales depre necesitatea protejării naturii și practicării unui turism responsabil.

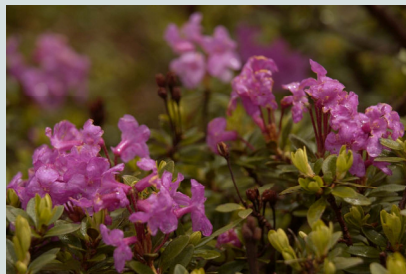
Un alt obiectiv al acestei zone este de realiza un control și o monitorizare a fluxurilor de turiști pentru ca impactul acestora asupra naturii să fie minim. De asemenea Parcul trebuie să reprezinte un obiectiv turistic care să contribuie la creșterea numărului de turiști și duratei de ședere a acestora mai ales în zona rurală din afara limitelor sale.

PARCUL NAȚIONAL CĂLIMANI

Fișa nr. 12

Obiective

- ◆ Creasta principală – 32 km (Pasul Rotunda-Vatra Dornei)
- ◆ Poteca tematică 12 Apostoli
- ◆ creasta principală (vârful Pietrosu – 2100 m),
- ◆ lacul lezer
- ◆ Schitul Apa Rece

Puncte de plecare:

- ⇒ Vatra Dornei
- ⇒ Gura Haitii
- ⇒ Poiana Negri
- ⇒ Șaru Dornei
- ⇒ Poiana Stampei
- ⇒ Dornișoara

Acces

- Posibil acces auto prin Gura Haitii (carieră)
- **Acces feroviar** până în Vatra Dornei, Dornișoara

Activități specifice:

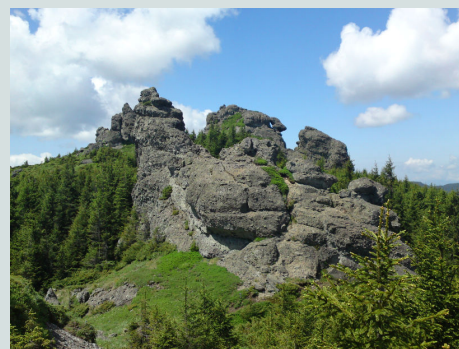
- ◆ Drumeție
- ◆ Turism ecvestru
- ◆ schi de tură
- ◆ mountain-biking

Infrastructură de cazare

- ◆ Nu există refugii
- ◆ Locuri de campare amenajate la: Pietrele Roșii, Poiana Izvoarelor, Negoiu
- ◆ Cabana Reșițiș

Poteca tematică 12 Apostoli - Panou calderă

Starea traseelor

- ◆ Marcajele traseelor nu sunt refăcute în cea mai mare parte
- ◆ Traseele nu sunt corespunzător marcate în special în partea de sud a calderii (Călimaniul cerbului - Călimani Izvor) și în partea de V și NV (Strunior, Bistricior, Gruiu)
- ◆ Sunt necesare refacerea marcajelor, semnalizarea și deschiderea traseelor

CAPITOLUL III - Direcții și măsuri pentru dezvoltarea destinației ecoturistice Țara Dornelor

1. Viziune

Dezvoltarea ecoturismului în zonă prin promovarea naturii și culturii locale ca elemente esențiale ale imaginii turistice a Țării Dornelor și prin dezvoltarea de activități ecoturistice va contribui la susținerea conservării naturii, creșterii calității serviciilor ecoturistice și atractivității turistice a zonei, susținând dezvoltarea durabilă a comunităților umane locale.

Destinația Țara Dornelor va trebui să se disocieze de zona Bucovinei, asociată în general cu bisericile pictate. Deși face parte integrantă din aceasta, specificul potențialului turistic al Țării Dornelor este diferit de cel al Bucovinei, fiind dominat de oferta naturală și agro-turistică. Zona Țara Dornelor reprezintă partea montană înaltă sudică a Bucovinei iar promovarea acesteia trebuie să aibă la bază elementele sale de unicatitate:

- * zona montană cu oferta sa turistică naturală pretabilă cu precădere pentru dezvoltarea ofertei de turism activ și observare a naturii (ex. observarea animalelor sălbatice)
- * ariile naturale protejate din zonă și potențialul acestora pentru activități recreativ educative și științifice
- * produsele alimentare specifice zonei
- * stilul de viață tradițional al populației ce se poate integra perfect în oferta de ecoturism și agroturism prin integrarea activităților tradiționale în oferta turistică (ex. stâni turistice, activități interactive pentru turiști, ateliere meșteșugărești, etc).

2. Obiective generale pentru dezvoltarea destinației

Dezvoltarea ecoturismului în zonă trebuie să contribuie la atingerea următoarelor obiective generale:

1. Creșterea numărului mediu anual de turiști în zonă și a numărului de turiști ce sosesc în perioada de extrasezon;
2. Creșterea aportului financiar al turiștilor în zonă și maximizarea beneficiilor pentru comunitățile locale;
3. Creșterea duratei de vizitare (a sejurului) în zonă;
4. Creșterea gradului de satisfacție și înțelegere a zonei de către turiști;
5. Diversificarea ofertei turistice pentru categorii cât mai diferite de turiști;
6. Dezvoltarea capacității locale – specializarea și perfecționarea persoanelor din zonă, în special a tinerilor și creșterea abilităților lor pentru dezvoltarea turismului;
7. Conservarea naturii și peisajului tradițional, inclusiv arhitectura tradițională a satelor din zonă;

3. Direcții de acțiune și măsuri vizând întreaga zonă

Pornind de la modul în care este definită o destinație ecoturistică și de la necesitățile de dezvoltare identificate ca urmare a prezentei analize, au fost definite principalele **direcții de acțiune** pentru dezvoltarea Țării Dornelor ca destinație ecoturistică.

Direcția nr. 1: Politica locală din cadrul zonei cu privire la dezvoltarea turismului

Pentru ca dezvoltarea ecoturismului să se realizeze într-o direcție comună pentru întreaga zonă și pentru ca acțiunile tuturor actorilor implicați să fie coerente, este necesar ca principiile ecoturismului să fie integrate în politicile generale de dezvoltare a zonei.

Măsuri propuse:

- * Adoptarea principiilor ecoturismului și integrarea conceptului de zonare și a obiectivelor acestuia de către factorii de decizie la nivelul măsurilor de dezvoltare locală;
- * Elaborarea și adoptarea unor standarde unitare de urbanism la nivelul tuturor autorităților comunităților locale care să aibă în vedere păstrarea unui specific local de inspirație tradițională a construcțiilor;
- * Adoptarea unor standarde unitare de semnalizare a obiectivelor turistice la nivel de zonă;

Direcția nr. 2: Dezvoltarea infrastructurii turistice și serviciilor aferente, ca necesitate generală pentru dezvoltarea turistică a zonei trebuie să fie orientate prioritar spre dezvoltarea acelei infrastructuri necesare pentru interpretarea naturii, vizitare, informare și dezvoltarea activităților de turism activ.

Tipuri de infrastructură și servicii necesare în zonă pentru dezvoltarea ecoturismului:

- * **Turism ecvestru:** amenajarea popasurilor pe trasee (foișoare, loc de campare și adăpost)
- * **Drumeție:** marcaje, amenajare, trasee tematice, locuri de campare, puncte de belvedere
- * **Cicloturism și mountain-biking:** marcare trasee, centru de închiriere
- * **Rafting:** -
- * **Escaladă:** amenajarea de trasee speciale
- * **Schi de tură:** centre de închiriere de echipamente
- * **Arii protejate/eco-educative:** trasee tematice
- * **Activități culturale:** muzee, case tradiționale, ateliere meșteșugărești, stâni turistice

Măsuri propuse:

- * Dezvoltarea unui circuit de trasee cicloturistice și de mountain bike;
- * Dezvoltarea unei rețele de centre de închiriere pentru biciclete, sănii;

- * Dezvoltarea rețelei de trasee de nordic walking;
- * Dezvoltarea / îmbunătățirea infrastructurii de trasee turistice montane în masivele din zonă; Dornelor (deschidere, marcare, amenajare trasee turistice, amenajarea punctelor de campare, etc);
- * Dezvoltarea infrastructurii de sporturi de iarnă (trasee de ski-fond);
- * Amenajarea muzeelor și expozițiilor de artă tradițională în situ;
- * Amenajarea și promovarea de stani turistice;
- * Promovarea valorilor naturale și culturale locale prin amenajarea de trasee turistice tematice.

Direcția nr. 3: Formarea și perfecționarea personalului angajat în activități turistice, în vederea creșterii calității serviciilor pe care le oferă, cu precădere în domeniul interpretării, comunicării, marketingului turistic, limbilor străine, etc.

Măsuri propuse:

- * Cursuri de calificare pentru ghizi, instruirea rangerilor Administrației PNC și a ghizilor din zonă pentru interpretarea naturii și valorilor culturale,
- * Instruirea de personal care să coordoneze în mod unitar dezvoltarea ecoturismului în întreaga zonă: cursuri de marketing, comunicare, managementul proiectelor
- * Instruirea turoperatorilor (pensiuni, activități): cursuri de limbi străine, comunicare, ghid

Direcția nr. 4: Conștientizarea publică la nivel local privind semnificația conceptului de ecoturism, a importanței dezvoltării ecoturismului și a formelor de turism durabil, astfel încât să faciliteze adoptarea principiilor acestuia la nivelul sectoarelor relevante de activitate și adoptarea unei atitudini mai responsabile față de natură și de valorile naturale ale zonei;

Măsuri propuse:

- * Promovarea conceptului de ecoturism în zona și conștientizarea populației, factorilor decizionali și turoperatorilor asupra conceptului și importanței adoptării principiilor ecoturismului în practică prin realizarea de materiale informative, grupuri de lucru, campanii de informare, seminarii;

Direcția nr.5: Informare turistică

În vederea unei bune promovări și a creșterii calității experienței turistice este necesară elaborarea de materiale informative specifice, care să permită vizitatorilor o mai bună înțelegere a specificului natural și cultural specific zonei. Din acest punct de vedere zona rurală este în acest moment deficitară.

Măsurile propuse:

- * Elaborarea de materiale informative (*ex. hărți, pliante, broșuri, ghiduri turistice ale msivelor montane și traseelor tematice, ghiduri turistice și materiale informative pentru ariile protejate din zonă, ghiduri pentru muzeele din zonă*) care să se adreseze diferitelor grupuri țintă de turiști și care să permită acestora să cunoască specificul zonei vizitate, așa cum o prevăd principiile ecoturismului;
- * Colaborarea strânsă între diverșii actori de la nivel local ce elaborează astfel de materiale astfel încât acestea să cuprindă informații relevante și corecte și să fie evitate redundanțele și neconcordanțele;
- * Crearea și adoptarea de către operatorii de turism, autorități locale și alte entități relevante a unor elemente de design unitar care să fie legate de elemente de identitate locală și care să asigure o imagine unitară de promovare a zonei.

Direcția nr.6: Dezvoltarea ofertei turistice/ecoturistice și promovarea zonei

Oferta turistică a zonei în acest moment valorifică într-o măsură destul de modestă potențialul zonei. În vederea dezvoltării ecoturismului sunt necesare atât diversificarea ofertei de produse existente cât și o mai bună promovare.

Măsurile propuse:

- * Dezvoltarea sistemului de promovare și marketing pentru rețeaua de produse ecoturistice existente
- * Crearea unei imagini unitare de promovare a zonei
- * Dezvoltarea unui sistem unitar de semnalizare a obiectivelor turistice
- * Promovarea specificului local prin organizarea de evenimente: manifestări culturale artistice cu caracter tradițional în localitățile din Țara Dornelor (prezentarea costumelor, expoziții de obiecte meșteșugărești și produse de artizanat, târg de produse tradiționale cu specific local)
- * Realizarea de infotururi
- * Participarea la târguri de turism
- * Îmbunătățirea și mentenanța site-ului AETD

Direcția nr. 7: Cadrul organizațional și administrativ pentru coordonarea destinației

Această direcție trebuie să urmărească dezvoltarea AETD ca și organizație și consolidarea rolului acesteia de coordonator al demersurilor legate de dezvoltarea turismului la nivelul zonei. În vederea unei dezvoltări coerente a zonei, comunicarea permanentă este esențială, permițând coordonarea acțiunilor diferiților actori locali.

4. Măsuri specifice adresate subzonelor

Atât zonarea cât și măsurile propuse pentru dezvoltarea lor vizează conturarea un grad de specializare în anumite categorii de activități și dezvoltarea de produse turistice care să fie în concordanță cu specificul natural și cultural al acestora.

A. Subzona stațiunii balneare Vatra Dornei

- * Crearea unui centru de informare și promovare turistică pentru Țara Dornelor
- * Amenajarea unui punct de informare în cadrul muzeului etnografic din Vatra Dornei și elaborarea de materiale informative și de promovare specifice privind oferta turistică a tuturor muzeelor de profil din Țara Dornelor, astfel încât să rezulte o rețea de muzee care să pună în valoare specificul întregii zone;
- * Dezvoltarea unei oferte de wellness (bazate pe oferta clasică de turism balnear adaptată la tipurile de turiști specifice ecoturismului). Integrarea acestora în produsele de ecoturism din întreaga zonă a Dornelor;
- * Dezvoltarea centrelor de închiriere de echipament sportiv (ex. biciclete, schiuri de tură, echipament de rafting) din Vatra Dornei și integrarea acestora în oferta turistică din întreaga zonă;
- * Integrarea ofertei de turism activ din Vatra Dornei în întreaga destinație.

B. Zona rurală Țara Dornelor

Subzona Dorna Candrenilor, Poiana Stampei, Coșna (2A)

- * Crearea unui centru de informare turistică la Poiana Stampei integrat cu celelalte centre din zonă (viitorul punct de informare al Administrației PNC de la Poiana Stampei, viitorul punct de informare de la Șarul Dornei, cel de la Ciocănești) fie prin construcția/amenajarea unui nou spațiu, fie prin amenajarea celor existente deja (ex. muzeul satului Poiana Stampei);
- * Amenajarea și marcarea traseului turistic de legătură dintre Poiana Stampei și Poiana Negrii pe pârlul Roșia pentru drumeție și mountain-biking;
- * Amenajarea și dotarea cu mijloace interpretative și materiale informative a casei-muzeu de la Poiana Stampei;
- * Identificarea, amenajarea și marcarea unei rețele de trasee cicloturistice/de mountain-biking (ex. zona Teșna, Tătaru, Bancu, Grădinița, Coșna);
- * Refacerea infrastructurii de vizitare și interpretative pentru Tinovul Mare de la Poiana Stampei

Subzona Șaru Dornei, Panaci (2B)

- * Integrarea activității viitoarelor centre de informare turistică și vizitare din zonă:
 - centrul de vizitare al Parcului Național Călimani din Șarul Dornei;
 - punctul de informare turistică Panaci (al APNC);
 - centrul de informare turistică din Șarul Dornei (al Asociației pentru Conservarea Vieții Sălbătice);
- * Dezvoltarea infrastructurii de vizitare și informare turistică pentru Tinovul Șaru Dornei;
- * Dezvoltarea unei rețele de trasee de turism ecvestru;
- * Dezvoltarea unei rețele de trasee de cicloturism și mountain-biking (ex. pe Băda, Șeștina, Sărișor-Neagra—Panaci—Păltiniș—Neagra Broșteni, etc);
- * Reamenajarea casei muzeu a familiei Pața (Șaru Dornei);
- * Includerea unor stâni/văcării în cicuitul turistic;
- * Semnalizarea adecvată prin panouri și realizarea unei expuneri adecvate pentru megalitiile de la Gura Haitii;
- * Modernizarea instalațiilor pârtiei de schi Neagra Șarului și integrarea ofertei acestora în oferta de ecoturism; semnalizarea drumului de acces către pârtie și crearea unui sens unic de circulație;
- * Semnalizarea haiturilor și amplasarea de panouri pentru interpretarea acestora;

Subzona Dorna Arini (2C)

- * Amenajarea corespunzătoare și semnalizarea zonei de campare Zugreni, atât zona din vecinătatea carosabilului cât și zona aferentă văii inferioare a pârâului Colbu;
- * Amenajarea intrării în treseu spre Vf. Pietrosul Bistriței (dinspre Cheile Zugrenilor);
- * Amenajarea unei punți de trecere peste Bistrița spre cascada de gheață;
- * Analiza fezabilității unui traseu de via ferrata în zona Zugreni;
- * Amenajarea de trasee de escaladă la stânca "Rusca I";
- * Amenajarea Muzeului satului Dorna Arini și punerea în valoare a vâltorii de la Cozănești;
- * Dezvoltarea infrastructurii de informare turistică pentru rezervația naturală Cheile Zugrenilor;

Subzona Iacobenii-Cîrlibaba (2D)

- * Crearea unei rețele de trasee de cicloturism;
- * Crearea de centre de închiriere de biciclete și schiuri;
- * Îmbunătățirea mijloacelor interpretative pentru Muzeul de la Ciocănești;
- * Integrarea evenimentelor locale în oferta ecoturistică și promovarea acestora;

- * Îmbunătățirea oferta de agrement (ex. pârtia de schi de la Cîrlibaba);
- * amenajarea unor zone de camping pe malul Bistriței;

Zona 3 - Munții Suhard

- * Deschiderea și marcarea traseelor de drumeție (ex. zona Omu);
- * Amenajare punct belvedere Oușoru;
- * Marcarea, semnalizarea și amenajarea corespunzătoare a potecilor și traseelor pentru drumeție (Mții Suhard, Obcina Mestecăniș);
- * Asigurarea serviciilor de salvare montană și patrulă și amplasarea unui refugiu pe creastă;

Zona 4 - Munții Giumalău

- * Marcarea și curățarea doborâturilor de pe traseele turistice (ex. din zona Picioru Ruscăi, intrarea în traseul din Călinești);
- * Dotarea cabanei Giumalău cu panouri solare / microstație de epurare;
- * Semnalizarea rezervației Codrii seculari Giumalău și integrarea ofertei lor de observare de animale în oferta zonei;

Zona 5 - Pietrosu Bistriței

- * Reamenajarea traseelor de drumeție;
- * Amenajarea de trasee de mountain-biking;
- * Dezvoltarea infrastructurii de informare și semnalizare pentru rezervația naturală Cheile Zugrenilor-Pietrosul Bistriței;

Zona 6 - Parcul Național Călimani

- * Amenajarea de trasee (Dornișoara-Tămău, pe Buciniș) și deschiderea de trasee (Vf Negoiu, Șaua Negoiu);
- * Amenajarea intrării în traseu spre Călimaniul Cerbului (la Băuca);
- * Amenajarea de refugii și puncte de adăpost pentru turismul ecvestru (ex. Poiana Terha), conform Regulamentului Parcului Național Călimani;
- * Implementarea unui plan de patrulare pentru zona lezer (în colaborare cu SALVAMONT Toplița);
- * Realizarea unui plan de patrulare călare în zonele frecventate de turiști, cu frecvență mai mare în perioadele de maxim aflax turistic;
- * Realizarea unui program anual de vizitare organizată pe traseul tematic 12 Apostoli de către personalul specializat al Administrației PNC;
- * Dezvoltarea unei baze moderne de turism ecvestru printr-un partenerait între Administrația PNC și un operator local.

Rolul și obiectivele Asociației de Ecoturism Țara Dornelor

În vederea dezvoltării unei destinații ecoturistice este necesară existența unei entități care să coordoneze dezvoltarea acesteia și să asigure dialogul între diverși actori locali.

Astfel, în iunie 2010, s-a înființat Asociația de Ecoturism Țara Dornelor, în urma unor întâlniri publice organizate în cadrul proiectului „Ecoturism în Țara Dornelor”. AETD este formată din reprezentanți ai sectoarelor public și privat din domeniul turismului, protecției naturii și administrației publice din zonă: operatori turistici (pensiuni și activități turistice), Serviciul Salvamont Vatra Dornei, Administrația Parcului Național Călimani, Primăria Șaru Dornei, precum și persoane fizice implicate în aceste domenii de activitate.

Scopul AETD este de a transforma Țara Dornelor în una dintre destinațiile ecoturistice cele mai cunoscute și prețuite din Carpați, unde conservarea naturii și dezvoltarea responsabilă locală se îmbină armonios.

Obiectivul general al AETD este cel de a sprijini o dezvoltare echilibrată și sustenabilă a zonei Țara Dornelor prin intermediul unui turism responsabil și conștient față de impactul negativ pe care îl poate avea asupra zonei, a unui turism ce contribuie la dezvoltarea economică a zonei prin integrarea resurselor locale, a unui turism ce oferă vizitatorilor o experiență autentică, centrată pe natura și civilizația locurilor, având savoarea, naturalețea, farmecul și tihna specifice vieții la munte în Țara Dornelor.

Membrii AETD constituie o rețea locală de produse și servicii reunite sub imaginea Asociației. La baza selecției membrilor noștri stau o serie de criterii menite să asigure garanția unor produse ecoturistice. De asemenea, o parte din membrii acestei rețele sunt certificați ca și pensiuni ecoturistice prin sistemul de certificare Eco-România, promovat de Asociația de Ecoturism din România.

Pentru dezvoltarea rețelei de produse ecoturistice, AETD a adoptat principiile de ecoturism și le-a transpus într-un set de **criterii minime pentru membrii săi**:

1. Au o formă legală/juridică de funcționare;
2. Nu realizează activități cu impact negativ asupra mediului;
3. Nu dețin animale sălbatice în captivitate;
4. Includ în oferta lor activități (opționale) de turism activ în natură;
5. Cazarea (acolo unde este cazul) se face în cadrul și în apropierea unei zone naturale. În cazul pensiunilor urbane, se vor demonstra modalitățile de focalizare a ofertei pe zonele naturale;
6. Masa (acolo unde este cazul) este în cea mai mare parte (minim 60%) bazată pe produse naturale, locale;
7. Promovează în oferta lor de produse și servicii imaginea și conceptul de ecoturism;
8. Oferă turiștilor posibilitatea de a cunoaște patrimoniul natural și cultural al zonei precum și specificul produsului pe care îl oferă (feluri de mâncare, elemente tradiționale de decor interior, activități în natură sau gospodăria tradițională, etc) ;
9. Prin designul exterior și aspectul arhitectural, unitățile de cazare se încadrează în cadrul natural (în peisajul zonei) și respectă specificul tradițional local;
10. Au o politică de marketing corect.

AETD își propune să contribuie activ la dezvoltarea Țării Dornelor ca destinație ecoturistică prin:

- * **Promovarea valorilor naturale și tradiționale** prin intermediul produselor și serviciilor ecoturistice și păstrarea acestor valori;
- * Promovarea ecoturismului ca **instrument de dezvoltare economică** locală;
- * Încurajarea utilizării **resurselor locale** de către ofertanții de produse turistice;
- * Crearea și menținerea unui **sistem de servicii turistice de calitate**;

ANEXA I - Trasee turistice în Țara Dornelor

Puncte de plecare:

1. Vatra Dornei

- a. Vatra Dornei – Vf. 12 Apostoli (triunghi albastru și punct roșu) – 7 ore
- b. Vatra Dornei – Vf. Ousorul (banda albastră) – 3 ore
- c. Vatra Dornei – Vf. Giumalău (cruce roșie și bandă roșie) – 5-6 ore
- d. Vatra Dornei – Vf. Bârnărel (bandă albastră) – 2-3 ore

2. Dorna Candrenilor

- a. Dorna Candrenilor – Vf. Oușorul (cruce albastră) -2 ore
- b. Poiana Negrii – Vf. 12 Apostoli (punct albastru) – 3-4 ore

3. Șaru Dornei

- a. Sărișor – Apa Rece (triunghi albastru) – 4 ore
- b. Sărișor – Apa Rece (punct roșu) – 4 ore
- c. Gura Haitii – Vf. 12 Apostoli (punct albastru) – 2,5-3 ore
- d. Gura Haitii – Vf. Pietrele Roșii (cruce albastră) – 3 ore
- e. Gura Haitii – Vf. Călimanul Cerbului (punct albastru) -2,5-3 ore
- f. Gura Haitii – Coada Pietrosului (cruce roșie) -4 ore
- g. Neagra Șarului – Vf. Calimanul Cerbului (punct roșu) – 4 ore
- k. Fosta Exploatare Miniera – Vf. Retitis (triunghi albastru) -2-2,5 ore

4. Panaci

- a. Păltiniș – Vf. Călimanul Cerbului (banda rosie) – 4-5 ore
- b. Coverca – Vf. Călimanul Cerbului (punct albastru) -5 ore
- c. Panaci – Munții Bistriței (cruce albastră)

5. Poiana Stampei

- a. Sat Dornișoara – Vf. Tamau (cruce albastră) – 3 ore
- b. Sar Dornișoara – Coada Pietrosului (punct galben) 4-5 ore

ANEXA II - ACTIVITĂȚI TURISTICE ȘI POSIBILE TRASEE PE SUBZONE

Activitate	Traseul / zona			
	DORNA ARINI – PIETROSUL BISTRIȚEI – GIUMALĂU	NEAGRA ȘARULUI – PANACI – CĂLIMANI	SUHARD – VALEA BISTRIȚEI AURII ȘI VALEA DORNEI	VATRA DORNEI ȘI ÎMPREJURIMI
mountain biking	<p>MUNȚII BISTRIȚEI: Rusca II – cu variante prin: Izvorul Rău – Arini – Cozănești - Ortoaia</p> <p>GIUMALĂU: Rusca I – coborâre spre Vatra Dornei sau spre Mestecăniș</p>	<p><u>Trasee ușoare</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * PANACI: Buciniș, cu coborâre prin D Arini sau Păltiniș * Tăieturi – Băuca * drumul Dumitreleu * drumul forestier Dornișoara și retur sau spre Tihuța <p><u>Trasee dificile</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Gura Haitii – cabana Meteo și retur * Gura Haitii – Meteo – Drăgoiasa (2 z) * Drăgoiasa – Dealu Vânăt – Tunzărie – Dealu Runc – Gura Haitii * drum forestier Poiana Negrii – Manastire 12 Apostoli 	<p>T1: Mestecăniș – Ciocănești - Recele – cu variante de coborâre spre: Vatra Dornei, Dorna Candrenilor sau Coșna</p> <p>T2: Dorna Candrenilor – Oușoru – Biserica D. Candrenilor (necesară marcarea și amenajarea)</p>	în parcul de turism activ
turism ecvestru	<p>MUNȚII BISTRIȚEI: Rusca II – cu variante prin: Izvorul Rău – Arini – Cozănești – Ortoaia</p> <p>GIUMALĂU: Rusca I – coborâre spre Vatra Dornei sau spre Mestecăniș</p>	<p>T1: Drum forestier Gura Haitii</p> <p>T2: traseu cruce albastră – Pietrele Roșii</p>	<p>T1- 1 zi: Vatra Dornei, Runc – Vf. Oușoru</p> <p>T2- 2-3 zile: Vatra Dornei, Runc – Vf. Omu – cu variante de coborâre spre: Valea Bancului (com. Coșna) sau Ciocănești (valea Bistriței)</p>	
drumeții	GIUMALĂU: Rusca I – coborâre spre Vatra Dornei sau spre Mestecăniș	<p>Pe toate traseele marcate</p> <p>T1: trasee 12 Apostoli, cu trecere spre Poiana Negri și Mănăstire</p> <p>T2: Gura Haitii – Mănăstire</p>	pe toate traseele marcate	

drumeții	GIUMALĂU: Rusca I – coborâre spre Vatra Dornei sau spre Mestecăniș	Pe toate traseele marcate T1: trasee 12 Apostoli, cu trecere spre Poiana Negri și Mănăstire T2: Gura Haitii – Mănăstire	pe toate traseele marcate	
plimbări scurte	fiecare pensiune își poate organiza trasee proprii	fiecare pensiune își poate organiza trasee proprii	fiecare pensiune își poate organiza trasee proprii	
escaladă	Rusca (spre Giumalău)		-	
nordic walking	4 trasee in Vatra Dornei	-	-	în parcul de turism activ
parapantă	-	-	OBS: Există potențial, dar este dificil de organizat	
river rafting	Valea Bistriței – plecare din Zugreni sau Crucea		În amonte de Ciocănești (până la Țibău) și Cârlibaba	
ski de tură	T1: Rusca II – cu variante prin: Izvorul Rău – Arini – Cozănești – Ortoaia T2: Piciorul Ortoii – întoarcere pe drum GIUMALĂU: Rusca I – coborâre spre Vatra Dornei sau spre Mestecăniș	toate traseele fără Pietrosu - Negoiu T1: Chirileni T2: traseu Băuca – Tăieturi	Pe toate traseele marcate (fără Vf. Oușoru)	
ski-fond	-	-	-	platou Runc (traseu scurt)
escaladă pe gheață	Cheile Zugrenilor			
snow-mobil	Păltiniș - Tunzărie – Apa Rece – Dorna Arini – cu coborâre prin Panaci GIUMALĂU: Rusca I – coborâre spre Vatra Dornei	Runc	-	
tiroliană	obs: Nu există un punct fix pentru tiroliana instalata permanent; doar pt grupuri organizate. Locații posibile:			
	Rusca, Cheile Zugrenilor, Barnar		stâncile de la baza Vf. Oușoru	la Pensiunea Poiana Izvoarelor, Runc, și altele